

[Justitsministeren.]

med politifolk, kredsdommere og embedsmænd — savnes der ikke retshjælp i øjeblikket. Det er mit indtryk, at der ydes den nødvendige retshjælp af de institutioner, den højtærede Grønlandsminister nævnte.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Arup: Efter de bemærkninger, den højtærede Grønlandsminister gjorde, tror jeg, der kunne være brug for, at sagen blev behandlet i et udvalg. Jeg foreslår derfor, at lovforslaget henvises til et udvalg på 17 medlemmer.

Uden forhandling eller afstemning vedtoges dette forslag.

Den sidste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om oprettelse af et universitet i Odense.

(Lovforslaget (nr. 125) findes i tillæg A. sp. 1525, fremsættelsen i tidenden sp. 3582).

Lovforslaget sættes til forhandling.

Lis Groes: Da vi sidste år drøftede oprettelsen af et lægevidenskabeligt fakultet i Odense, afstod såvel den højtærede minister som vi andre fra at tage stilling til videre udbygning af det kommende tredje universitet, da man først ønskede en nærmere undersøgelse af alle forudsætninger for placeringen af et fuldt udbygget universitet. Et udvalg har siden arbejdet med sagen, og samtidig har man ude omkring i landet rustet sig med argumenter for, at netop den egn eller by, man tilhører, bør blive sæde for et kommende universitet. Vi har just fået omdelt planer for et nordjysk.

Behovet for udbygning af universitetskapaciteten er evident. Selv om studentertallet ikke helt er steget i takt med prognoserne, viser stigningstakten i tilgangen af studerende til vore to universiteter sig

at være stærkere end forudsat, således at den fordobling, der var ventet i løbet af 1960'erne, allerede nu er indtrådt. Da efterspørgslen efter akademikere stadig er på toppen, må vi forvente, at stigningen fortsætter, og skal studieforholdene ikke katastrofalt forringes, er omgående indsats påkrævet. Jeg kan derfor kun være enig med den højtærede minister i, at denne sag haster, og at principbeslutning om udbygning af et tredje universitet bør finde sted nu.

Det næste spørgsmål bliver så, om placeringen i Odense er den rigtige. Det sagkyndige udvalg er gået ind for den, idet man mener, at såvel undervisningsmæssige som forskningsmæssige og økonomiske hensyn taler herfor. Det forekommer da også mig, at ikke mindst et kommende naturvidenskabeligt fakultet bør have nær tilknytning til det lægevidenskabelige fakultet og landbohøjskolen i Odense. Det humanistiske fakultets placering i Odense er vel knap så indlysende, men imod at lægge det et andet sted i landet, f. eks. i Sydjylland, taler, at man i udvalget synes at være enig om, at det er uheldigt at placere et enkelt fakultet isoleret, da man derved kommer til at savne det rette universitetsmiljø.

Professor Humlum har afgivet en mindretalsindstilling, hvori han peger på, at ud fra landsplanlægningsmæssige synspunkter bør man planlægge tre jyske universiteter, et nordjysk, et vestjysk og et sønderjysk, men det tilføjes dog, at de politiske forudsætninger for en udvikling af regioner i Vestdanmark endnu ikke er til stede. Man kan undre sig noget over, at professor Humlum afgiver denne særudtalelse, da han i et særtryk udgivet sidste år og tilstillet det udvalg, der dengang arbejdede med spørgsmålet om lægefakultetet, gik klart ind for, at det tredje universitet kom til at ligge i Odense. Ganske vist mente professor Humlum også dengang, at Odense universitet kun burde blive et mindre universitet, f. eks. med 3 fakulteter, men det er netop det, forslaget går ud på, selv om det ikke helt er de samme fakulteter, som professoren dengang foreslog.

Selve spørgsmålet om, hvor store universiteterne bør være, finder jeg det meget vanskeligt at tage stilling til. Det er helt

[Lis Groes.]

forståeligt og glædeligt, at der mange steder i landet er interesse for oprettelse af universiteter. Også jeg må tillægge de nationale hensyn ganske særlig vægt, men det centrale i denne sag må efter min mening være, at vi får skabt de bedst mulige betingelser for undervisning og forskning til en pris, vort samfund kan betale.

Vi har netop afsluttet debatten om finanslovsforslaget. Advarende røster har lydt, fordi skatterne nu andrager over 30 pct. af nationalindkomsten, og ser vi på det økonomiske sekretariats betænkning over undervisningsbyggeri og lærerbehov, forudså man dér kun 25 mill. kr.s investeringer i 1960'erne til det tredje universitet, og først i 1970'erne en investering på 175 mill. kr. Disse beløb vedrører udelukkende bygningsudgifter. Dertil kommer indretningen, der beregnes til ca. 33 pct. af dette beløb, og endelig kollegiebyggeri, der er anslået til at koste ca. 225 mill. kr. i løbet af 1960'erne. Vi har allerede nu set, at dette beløb langt fra vil dække behovet for kollegieplads. Dertil kommer den helt nødvendige planlagte udbygning af universiteterne i København og Århus, der er anslået til et beløb på ca. 400 mill. kr. Nu skal alle disse tal ikke opfattes som et skræmmebillede over for den også efter min mening helt nødvendige investering i uddannelse og forskning, men blot understrege, at de økonomiske aspekter efter min mening må tillægges betydelig vægt.

Dertil kommer det undervisningsmæssige. Vi må ikke glemme, at lærerstaben i dag kun i beskedent omfang består af professorer. Undervisningsassistenter, lektorer og andre folk, der kun har undervisning som halvdagsjob, er langt den talstærkeste gruppe, og disse mennesker må altså have mulighed for beskæftigelse og indtjening ved siden af universitetsgerningen. En anden udvej er det naturligvis at ændre undervisningsformen, således at denne i højere grad varetages af full time lærere, men så må vi blot sørge for at finde ud af, hvor vi kan finde disse mennesker, og om vi er parat til at lønne dem, så de kan leve af det.

Endelig er der spørgsmålet om biblioteker og museer og nødvendige studiesamlinger. Det kræver tid og betydelige midler

at udbygge alt dette, og man må vel sige, at disse faktorer taler for en vis koncentration. Hvad endelig forskningen angår, er det vel naturligt, at videnskabsmænd gerne vil have kolleger også fra andre discipliner at udveksle erfaringer med.

Investering i uddannelse er en forudsætning for fortsat økonomisk vækst, og derfor er penge, investeret i denne sektor, ikke ensidigt en udgift; det kan på længere sigt blive til indtægt, også ud fra en samfundsmæssig vurdering. Jeg kan derfor tilslutte mig tanken om et permanent planlægningsorgan, men jeg ville være meget interesseret i at vide, om den højtærede minister allerede nu har gjort sig tanker om, hvornår vi f. eks. kan forvente et sydjysk universitet påbegyndt, og om det skal ligge i Ribe, i Haderslev eller omkring Vejle. Kan vi regne med et nyt universitet udbygget pr. tiår, eller hvad forestiller den højtærede minister sig?

Endelig må det vel være naturligt at spørge, om kommende universitetsudbygninger fortrinsvis skal foregå andre steder end dér, hvor befolkningstilvæksten foregår. Af den økonomiske årsoversigt fremgår det klart, at hele Jylland har haft en betydelig befolkningstilvækst, men hovedstadsamternes vækst har dog både i 40'erne og 50'erne været langt den største. Betænkningen om det tredje universitet har da også været inde på tanken om at placere det tredje universitet i Københavns nærhed, men man har ment, at Odense vil aflaste København, og har tilsluttet sig det synspunkt, at kulturelle institutioner bør spredes ud over landet. Så længe vi savner en Store-Bæltsbro — og det ser ud til, at dette savn ikke vil være afhjulpet de første mange år — er det nu vanskeligt for mig at se, at Odense ligger særlig nær ved København, og jeg mener derfor, man skal være noget forsigtig med at tro for meget på en aflastning af København, medmindre man skridder til det, der i betænkningen kaldes den lokale adgangs begrænsning for studenterne. Selv om lokal adgangs begrænsning er den mildest tænkelige form for adgangs begrænsning, har det vel netop for Århus' vedkommende været en meget positiv faktor i hele universitetetsudbygningen, at de studerende er mødt frem af egen fri vilje; ikke én eneste af de studerende er sendt

[Lis Grøes.]

dertil, fordi de er afvist andetsteds. Mon ikke det nye universitet i Odense meget gerne skulle bygges op omkring tilsvarende frihedsprincipper?

Allerede i min studenterrådstitid var man inde i overvejelser om adgangsbe-grænsning, en tanke, studenterrådet afviste på det skarpeste. Spørgsmålet er da også, om man ikke ud over bygningsmæssige forbedringer af de bestående universiteter efter retningslinjerne i betænkningen fra 1961 kunne gøre noget for at effektivisere studie-tid, lokalers udnyttelse, studievejledning o. lign. De læsestuer for studerende, der arbejdedes for i min studenterrådstitid, har man stadig ikke fået, og resultatet er, at de studerende, hvis de har en mellemtime, må betragte denne mellemtime som spildt. Også lærerne på universitetet her i Køben-havn lever under usle lokaleforhold. Mon ikke studenterrådene inden for de enkelte fakulteter burde tages lidt mere med på råd med det formål at finde frem til en mere hen-sigtsmæssig tilrettelæggelse af arbejdsgan-gen i studietiden. Jeg vil meget nødig, at universiteterne bliver til indterpningsanstal-ter med indlæringsmaskiner, vi bør efter min mening bevare det frie studium, men jeg ser på den anden side ikke noget mis-forhold mellem frit studium og effektiv ud-nyttelse af studietiden.

Det fremgår af betænkningen, at en af grundene til vanskelighederne ved at få udbygget de bestående universiteter er arealproblemer. Hvorfor så dog ikke lægge et par fakulteter ud i Københavns omegn? Skulle der ikke også være brug for kultur-centre derude?

Der er én ting, jeg har studset over; det er, at man har fundet det særlig påkræ-vet med udbygning af det humanistiske og det matematisk-naturvidenskabelige fakul-tet. Ret beset er den økonomiske faggruppe den, der vokser stærkest, og intet tyder på afsvækket interesse i at beskæftige øko-nomer, så mon ikke udvidelser på dette felt trænger sig stærkest på?

Der er en ting, jeg vil tillade mig at ad-vare imod, nemlig at lægge alt for mange kræfter i prognoser over fremtidens efter-spørgsel efter forskellige grupper af aka-demikere, således som det foreslås i be-tænkningen. Jeg husker fra min egen studie-

tid, at vi blev stærkt advaret imod at be-gynde politstudiet, og det skal da også ind-rømmes, at der var problemer, da jeg blev kandidat, men de problemer varede meget kort. Alt tyder efter min mening på, at det moderne samfund vil have brug for mange veluddannede mennesker, såvel på de mere teknisk betonede områder som inden for hele det brede kulturelle felt, og jeg tror derfor, vi skal koncentrere kræfterne om den påkrævede udbygning.

Behovet for udbygning af de bestående universiteter er meget betydeligt. Kravene til statskassen vil blive meget store, men det, der ydes, må opfattes som investering. Placeringen af det tredje universitet vanskeliggøres af, at modstridende interesser gør sig gældende. Nationale hensyn taler stærkt for snarlig udbygning i Syd-jylland, kulturgeografiske overvejelser peger vel nærmest på Odense og senere Jylland, befolkningsmæssige forskydninger peger på København og omegn, i hvert fald Sjælland, økonomiske hensyn kan tale for placering i Jylland, hvor det vil være lettere at skaffe grunde til en rimelig pris, og hvor der findes bedre mulighed for ledig arbejdskraft. I modsat retning taler dog udbygning af bi-blioteker og samlinger samt fællesanlæg, der bliver billigere, hvor flere fakulteter slås sammen.

Sammenfattende må jeg derfor tilslutte mig det sagkyndige udvalgs og den højt-ærede ministers konklusion, at vi bør hen-lægge det tredje universitet til Odense, idet vi dog samtidig må fremme den allerede planlagte udbygning af Københavns og Århus' universiteter. Denne udbygning er én gang blevet standset af igangsettelses-stoppet, og det er derfor mit håb, at den anspændte beskæftigelsessituation ikke vil hindre løsningen af disse stærkt påkrævede opgaver.

På mit partis vegne kan jeg tilsige en vel-villig behandling af lovforslaget, idet jeg udtrykker håbet om, at den fremtidige pla-cering af universiteter samtidig vil blive underkastet en nøje analyse, og at man herunder kan opnå tilsagn om kommende udvikling af et sydjysk universitet, even-tuelt begyndende med en lærerhøjskole, hvad jeg pegede på under behandlingen af spørgsmålet om oprettelse af det læge-videnskabelige fakultet.

Helga Pedersen: Dette lovforslags titel taler alene om oprettelse af et universitet i Odense, men såvel lovforslagets paragrafer som bemærkningerne og den højtærede ministers fremsættelsestale viser, hvad denne diskussion virkelig drejer sig om, nemlig spørgsmålet om på kortere og længere sigt at afbøde de nuværende vanskelige studieforhold ved vore universiteter.

Mit parti er på det stærkeste interesseret i at få skabt klarhed i denne diskussion, og vi er på det stærkeste interesseret i at bidrage til positive løsninger, der kan indpasses i vort samfunds struktur, dets befolkningsmæssige, kulturelle og økonomiske opbygning og i den udvikling, vi imødeser på disse områder.

Vi står her over for en af de største planlægningsopgaver i vort samfund, og fra vor side kan det ikke understreges stærkt nok, at denne planlægning er et typisk eksempel på, at planlægning i dag er nødvendig for at give den enkelte størst mulig frihed til at øve en indsats på det område, hvor han mener, hans evner passer bedst. Den unge akademikers ret til frit at vælge sit studium er fundamental for os, og hermed har jeg også angivet vort principielle standpunkt til forslag om at indføre adgangsbe- grænsninger ved vore universiteter. Rent praktisk sagt: vi er af den opfattelse, at der må skabes plads til de studenter, der søger en højere uddannelse, og det må bl. a. ske ved, at der bygges flere universiteter. De praktiske problemer, der rejser sig omkring de akademiske studier, bør løses i lyset af disse hovedsynspunkter.

Vi har ved andre lejligheder peget på, at det offentlige har pligt til gennem planlægning og spredning af offentlige institutioner i det hele og af undervisningsanstalter at medvirke til, at der skabes en bedre erhvervs- og befolkningsmæssig fordeling i Danmark. Også dette synspunkt bør naturligvis være med i de praktiske overvejelser vedrørende denne sag, hvad jeg da også efter læsning af det store materiale, vi har på vort bord, har indtryk af, at det efter den højtærede ministers opfat- telse bør være.

De faktiske forhold, der danner udgangspunktet for denne drøftelse, er belyst i enkeltheder i den betænkning, som universitetsplanlægningsudvalget nylig har ud-

arbejdet. Et supplerende materiale fik de af os, der deltog i det af den højtærede minister arrangerede møde i Studenterfor- eningen den 24. februar, hvor forskningens administrative problemer blev søgt belyst. Navnlig er belysningen af det akutte plads- problem ved Københavns universitet nyttig for vore overvejelser nu, og jeg benytter i øvrigt lejligheden her til at takke for den højtærede ministers initiativ på det nævnte område. Efter en kort gennemgang af det foreliggende talmateriale og de sagkyndiges erfaringer slås det nu fast, at tilgangen af nye studerende til universiteterne er blevet mere end fordoblet siden 1959, og at tallet må forventes at stige yderligere i de nærmest følgende år. I løbet af 1980'erne skal der efter beregningen skaffes plads til 34.000-35.000 studerende, hvis den frie studieadgang til universiteterne opretholdes — og jeg gen- tager: den bør opretholdes.

Den højtærede ministers vurdering af konsekvenserne heraf bliver: et behov for udvidelse af universitetet i København og af universitetet i Århus til i alt 17.000 studenter og for bygning af 4 nye universi- teter, med Odense som det første, til de andre ca. 17.000 studenter.

Jeg kan tiltræde, at det foreliggende tal- materiale — uanset de mangler, der efter det oplyste klæber ved studenterstatistik- ken — må berettige til den antagelse, at der op imod år 2000 vil være behov for det fjerde, femte og sjette nye universitet, og at dette må være med i målsætningen for eventuelle sagkyndige overvejelser.

Lad mig først sige et par ord om den helt akutte pladsmangel. Den, der af og til har sin gang på vort gamle universitet på Frue Plads, må rystes over de studieforhold, som i dag bydes vore studenter. Når jeg ser dem myldre ind og ud af mere end over- fyldte undervisningslokaler, når jeg ser dem styrte fra den ene bygning til den anden med mere eller mindre tidsspildende afstand imellem, når jeg taler med dem om de ydre vilkår, vi byder dem, ja, så undrer jeg mig jævnlig over, hvordan disse studenter — jeg tager også i betragtning de elendige boligforhold og laboratorieforhold, vi byder dem — overhovedet får gennemført stu- dieerne på anstændig måde. Jeg har herved også i tankerne, hvor meget de får ud af deres studier som modningsproces betrag-

[Helga Pedersen.]

tet, og som medlem af det høje ting skammer jeg mig over, at vi har været så blinde og døve, så uforstående og uforudseende, at vi ikke har kunnet forhindre dette.

Jeg kan ikke lade være at sende en tanke til et andet lille land, nemlig Israel. Dette lille land, der kæmper med helt utrolige vanskeligheder for selve sin eksistens, og hvis universitet efter våbentilstanden for vel 15-16 år siden blev afskåret fra den øvrige del af Jerusalem, hvad har dette land ikke formået? Pragtfulde nye universitetsbygninger er fuldendt for længst for de filosofiske, juridiske og lignende studier. Det nye Hadassah hospital supplerer den lægevidenskabelige undervisning, og dets Technion ved Haifa står mål med det bedste i verden. Vi kan lære noget dér.

Når den højtærede minister stiltfærdigt siger, at de meget store vanskeligheder, vore to universiteter nu står i, formentlig kunne være undgået, hvis man i tide havde kunnet forudse og forberede sig på disse års store studentertilstrømning, så må jeg vel komplimentere den højtærede minister for hans evne til ro og balance i denne sag som også i andre, men samtidig må jeg kommentere denne bemærkning derhen, at det er ganske klart for mig, at der et eller andet sted er begået forsømmelser af betydelig rækkevidde. Man burde i betydeligt omfang have kunnet forudse, at en stor vækst i studentertallet måtte komme. Efter min overbevisning vidste man i USA f. eks. allerede i 1946-47, hvilken udvikling der var i vente; på det tidspunkt opholdt jeg mig ved Columbia universitetet i New York, som stod over for enorme udvidelsesproblemer. Og man spørger: hvem er den eller de forsømmelige i denne sag? Jeg tør ikke sige det. Dertil kender jeg ikke nok til universitetsadministrationen og dens forhold til de centrale myndigheder. Det er nu engang en regerings lod at stå for skud, når noget er galt i administrative forhold i et folkestyret land. Derfor må jeg sige, at efter min mening må den eller de regeringer, der har haft ansvaret i disse år, hvor en betydelig vækst kunne forudses, bære det endelige ansvar; vi skylder studenterne at slå dette fast.

Men naturligvis må fortiden hvile nu, det er fremtiden, det gælder. Jeg er enig i

de synspunkter, den højtærede minister anfører om nødvendigheden af en kraftig indsats vedrørende universiteternes byggeprogram og vedrørende overgangs- og nødforanstaltninger. Ministeren peger på arealproblemerne og på bevillingsspørgsmålet. Det må vi høre nærmere om i udvalget, også under hensyn til de oplysninger, der foreligger nu i disse dage vedrørende offentlige byggeanlæg, men løses skal problemerne, og det må ske hurtigt. Og hermed skulle vi altså, hvis vi kan følge de planer, der er, have klarlagt pladsen til ca. 17.000 studenter.

Vender vi os til det mere langsigtede planlægningsproblem, møder vi først spørgsmålet om det tredje universitets placering — dets nødvendighed tager jeg for givet efter den debat, der var allerede i 1962 — og dernæst møder vi den egentlige planlægning til op imod ca. år 2000. Først hermed er lovforslaget med i diskussionen, idet den højtærede minister jo ønsker bemyndigelse til at oprette et tredje universitet og oprette det i Odense. Det blev altså Odense, som regeringen stemmer for. Efter vedtagelsen af loven af 1962 om det lægevidenskabelige fakultet i denne by tror jeg også, de allerfleste med universitetsforhold kendte regnede med, at hermed var i realiteten bestemmelsen taget om det videregående, nemlig et tredje universitets placering.

Begrundelsen for forslaget om Odense som tredje universitetsby er at finde i universitetsplanlægningsudvalgets betænkning. Såvel undervisningsmæssige som forskningsmæssige og økonomiske hensyn taler stærkt herfor, ligesom betydningen af samarbejdet med den planlagte landbohøjskole i denne by understreges. Samtidig har Odenseudvalget vedrørende det lægevidenskabelige fakultet søgt at skabe klarhed om sine arealproblemer, og påvirket af universitetsovervejelserne har dette udvalg truffet foreløbig beslutning om placeringen af det lægevidenskabelige fakultet i Odenses østlige udkant, hvor koordinering af universitetets lægevidenskabelige fakultet og landbohøjskolen kan praktisk ske. Med Odense kommunes interesse i denne sag er altså et vigtigt problem — arealtilvejebringelse og lokal placering — ryddet af vejen; det må man blankt erkende.

Men andre tvivl kan rejses. For det første

[Helga Pedersen.]

er der spørgsmålet om, hvilken vægt man skal tillægge de betænkeligheder, som professor Humlum har givet udtryk for, og som den ærede ordfører for socialdemokratiet, fru Lis Groes, omtalte. Jeg skal ikke gå videre ind på det, men blot gøre opmærksom på, at der i planlægningsudvalget var fremsat andre udtalelser; vi kan jo i udvalget drøfte, hvad der nærmere skulle ligge heri. Jeg skal ikke nægte, at professor Humlums udtalelser gør indtryk på mange rundt i landet, og derfor synes jeg også de må komme med ind i vore overvejelser.

Den næste tvivl er jo vanskeligere; den vedrører spørgsmålet om, hvorvidt det tredje universitet bør være i Sønderjylland. Mit partis ordfører gav udtryk herfor under forhandlingerne i 1962 om det lægevidenskabelige fakultet i Odense, og der er i mit parti, såvel i folketingsgruppen som blandt dets tilhængere landet over, en udtalt interesse i dette spørgsmål. Det er os magtpåliggende at få helt klaret, hvilken vægt der bør tillægges argumenterne for at få placeret det tredje universitet i Sønderjylland sammenholdt med planlægningsudvalgets bevisførelse, og det uanset at det vel til en vis grad drejer sig om inkommensurable størrelser, om faktorer, der efter deres art ikke er lette at sammenligne. Den højtærede minister har fortalt os meget lidt om regeringens syn på dette spørgsmål. Det forekommer imidlertid at være så nationalt betydningsfuldt, at klarhed skabes her, at jeg meget gerne hører yderligere bemærkninger og vurderinger fra den højtærede ministers side om netop dette spørgsmål. Jeg ved jo fra min virksomhed som minister for mange år siden, at netop den højtærede undervisningsminister til enhver tid traditionelt deltager i de møder, hvor vore landsmænd i grænseområdet forelægger deres særlige interesser for regeringen.

Blandt de henvendelser, vi har fået om universitetsplaceringer, findes i så henseende et meget vigtigt og vægtigt dokument om universitetssagen i Haderslev. Hvad der her er sagt af betydningsfulde organisationer og personer i de sønderjyske landsdele om værdien af at få et tredje universitet placeret i Sønderjylland, lader sig ikke forbigå i tavshed. Vi følger jo også alle med in-

teresse, og jeg kan sige med bekymring for vor egen evne til fremtidig kulturel indsats, den effektivitet, hvormed man fra tysk side bevidst sætter ind på det kulturelle arbejde i Sydslesvig. Der ydes på centralt plan fra tysk side betydelige bevillinger til arbejdet, og universitetet i Kiel og oprettelsen af en polyteknisk læreranstalt i Flensborg virker som kulturelle milepæle i det tyske arbejde. Dette er den kulturelle udfordring til os, og derfor er vi i mit parti stærkt interesseret i dette spørgsmåls afgørelse.

For nu at vende tilbage til det skriftt, vi har vedrørende universitetssagen i Haderslev, vil jeg kun fremdrage et par udtalelser til den højtærede ministers overvejelse. Jeg henviser til udtalelsen side 16, hvis jeg må tillade mig et kort citat. Der står efter en nærmere redegørelse:

„Det er samtidig den største nationale opgave, vi i mange år har stået over for.“

Jeg fremhæver også sønderjydernes forslag, at man deler det tredje universitet, så at de fakulteter, der ikke nødvendigvis må etableres sammen med det medicinske, placeres i Haderslev. Jeg er naturligvis klar over, at der heroverfor straks kan henvises til de sagkyndiges betænkelighed ved spredte fakulteter, et argument, jeg personlig har vanskeligt ved at tilsidesætte, men der kan utvivlsomt anføres andet og mere, og jeg beder altså den højtærede minister nærmere uddybe dette spørgsmål om regeringens syn på det sønderjyske universitet og om de forventninger, som fra sønderjysk side kan føres i marken efter debatten i 1962 her i tinget.

Vender jeg mig nu til den videre planlægning, som målt med den historiske alen vil være af langt større betydning end de mere øjeblikkelige tredjeuniversitetsproblemer, kan jeg i og for sig ikke føje meget til de synspunkter, den højtærede minister har anført. Det må være rigtigt at lade et særligt udvalg beskæftige sig med disse spørgsmål. Jeg kan ikke lide, at den højtærede minister kalder det et permanent udvalg. Det skulle dog gerne blive færdigt med arbejdet engang, og det må være nok, at vi vedtager en lov, der ikke er tidsbegrænset; så består udvalget, til vi ophæver loven. Hvad udvalgets opgaver angår, ser den opregning, som anføres i ministerens fremsættelsestale, fornuftigt ud, men

[Helga Pedersen.]

der skal jo efter lovforslagets tekst ikke fastlægges en snæver ramme for opgaverne, så formen for dets arbejde skal nok vise sig at gro helt naturligt frem, efterhånden som også omlægningen af undervisningsministeriets andet departement skrider frem.

Under de videregående planlægningsovervejelser melder sig allerede nu spørgsmålet om, hvor det fjerde universitet skal placeres. Det er klart, at falder afgørelsen i nærværende sag ud til fordel for Odense således som af regeringen foreslået, melder kravet fra Sønderjylland sig med forøget styrke. Men også andre byer og byområder, der har arbejdet aktivt med planer om at blive universitetsbyer, skal med i billedet, og jeg synes, det må stærkt påskønnes, at der på lokalt plan vises en sådan interesse for den akademiske uddannelses kår. De planer, som forelægges os, er vel underbygget og ser tiltalende ud. De planer, som Holbæk, Ålborg og trekantbyerne har sendt os, må indgå i vore overvejelser. Jeg kan ikke sige, hvem der har fortrinsret, men jeg vil dog helt for egen regning sige — og jeg tror, at jeg har det ærede medlem hr. Thisted Knudsen med mig — at det er bemærkelsesværdigt, at Holbæk er det eneste sjællandske forslag, vi hidtil har set, og at det som aflastning for Københavns universitet allerede ved sin beliggenhed står med et stærkt kort på hånden.

Må jeg som konklusion af disse bemærkninger sige, at jeg erkender, at den højtærede minister har fremført stærke argumenter for at placere det tredje universitet i Odense, men at jeg i nogen grad savner nærmere uddybning af regeringens vurdering af interessen for et sønderjysk universitet. Jeg gentager, at vi i mit parti med glæde og forventning deltager i overvejelserne i denne sag med det formål at bidrage til en effektiv indsats til forbedring af vor akademiske ungdoms studieforhold, en indsats, der kan indpasses i vort samfunds befolkningsmæssige, kulturelle og erhvervs-mæssige opbygning og tilpasses vore økonomiske muligheder.

Gottschalck-Hansen: Inden jeg går over til at kommentere det foreliggende lovforslag, vil jeg gerne fremsætte nogle

principielle betragtninger om den højere undervisning, således som den former sig.

Jeg tror ikke, jeg kommer i strid med sandheden, når jeg påstår, at vi på dette livsvigtige område som i øvrigt på mange andre ikke har forstået at opfylde tidens krav. Det har skørtet på fornødent initiativ og tilstrækkelig aktivitet. Man har søgt at hutle sig igennem, men tilsyneladende ikke været klar over, eller i det mindste ikke villet erkende, hvor afgørende nødvendigt det er ikke alene for videnskaben, men for samfundet som helhed, at undervisningen ikke bare er tilfredsstillende, men at den i enhver henseende kan måle sig med det bedste, der i så henseende præsteres på internationalt plan.

Hvis dette skal lykkes, må to faktorer være til stede. For det første de fornødne pladsforhold, tidssvarende lokaliteter med alt, hvad derunder hører, auditorier, fagbiblioteker, læsesale, laboratorier og øvelsesrum samt tekniske hjælpemidler, forsøgsmateriel, bøger, apparatur o. s. v. Men for det andet, og det er ikke mindre afgørende, er det nødvendigt, at der er et tilstrækkeligt antal kvalificerede lærerkræfter til rådighed, videnskabsmænd, der ikke alene har lyst og evne til at forske, men som også rent pædagogisk gennem faglitteratur, forelæsninger, eksaminatorier og øvelser kan delagtiggøre de studerende i den kundskab og viden, der nu engang er en forudsætning for at erhverve en embeds-eksamen eller en anden akademisk grad.

Beklagelsesvis har vi ikke evnet at leve op til dette. Videnskabens kår er blevet for ringe, den højere undervisning for mangelfuld. I bestræbelserne for at udbygge den sociale trygheds materielle goder har man forsømt at holde sig à jour med de mere åndsbetonede sider af tilværelsen. Men mennesket lever ikke af brød alene. Jeg forstår på den højtærede undervisningsminister, at han er enig med mig i min kritik af det manglende initiativ. Således siger den højtærede minister i sin skriftlige fremsættelse — således som det også er citeret af det ærede medlem frk. Helga Pedersen:

„Vi må se i øjnene, at de meget store vanskeligheder, som de to universiteter“ — altså Københavns og Århus’ —

[Gottschalck-Hansen.]

„for tiden står over for, formentlig kunne være undgået, om man i tide havde kunnet forudse og forberede sig på disse års store studentertilstrømning.“

Ministeren erkender altså, at der er sket forsømmelighed. Det tjener efter min mening undervisningsministeren til ære, at han indrømmer dette, og uden at jeg på nogen måde vil driste mig til at placere ansvaret for denne uheldige udvikling på en enkelt person, må man vel sandheden tro lægge en væsentlig del af skylden på de respektive undervisningsministre igennem det sidste tiår. Den omstændighed, at andre lande som England, Sverige, Norge og Finland befinder sig i en tilsvarende fortvivlet situation, kan jo ikke bortforklare eller afhjælpe de beklagelige tilstande, der hersker her i landet.

Som medlem af bestyrelsen for Rask-Ørsted Fondet deltog jeg den 24. februar i år i undervisningsministerens konference om forskellige problemer af forskningsmæssig-administrativ karakter — et møde, der blev afholdt i Studenterforeningen, og hvori der deltog ca. 130 indbudte, af hvilke mere end de 100 var repræsentanter for de to universiteter og de øvrige højere læreanstalter, der administreres af undervisningsministeriet. I og for sig burde efter min mening al højere undervisning, måske bortset fra forsvarsakademiet, der er så specielt i sin funktion, sortere under dette ministerium.

Man kan jo ikke ligefrem påstå, at det var særlig optimistiske toner, der lød ved den lejlighed. Tværtimod fik man nærmest det indtryk, at de lærde for at sige det mildt var meget bekymrede, ikke alene over de relativt beskedne muligheder, der levnes dansk forskning — vi er nu engang et lille land, og vor økonomiske formåen er ikke uudtømmelig, det forstår og accepterer universitetslærerne — men også, og måske ganske særlig, over de tilsyneladende uoverskuelige vanskeligheder, der melder sig, når det gælder om at uddanne nye viden-

skabsmænd, og vel at mærke uddanne et sådant antal, at man bliver i stand til at gennemføre den hårdt tiltrængte udbygning af vore universiteter. Det er jo ikke nok, at vi kan fremskaffe fornøden lokaleplads, f. eks. ved at opføre 3 eller 4 nye universitetsbygninger forskellige steder, hvis vi ikke har et tilstrækkeligt antal kvalificerede lærerkræfter til disposition.

Mit parti og jeg er helt enige i, at denne store og meget betydningsfulde opgave skal løses. Men jeg vil gerne spørge ministeren, om han har gennemtænkt, hvilke komplikationer der kan opstå, hvis vi har den ydre ramme i den skønneste orden, men mangler muligheden for at fylde noget i den. Vi skulle jo nødigt opleve den samme triste situation som den, vi blev vidne til, da man gennemførte en ny skoleordning, der krævede væsentligt flere lærerkræfter end hidtil, men gjorde det på en tid, hvor der vitterligt var en betragtelig mangel på lærere.

Såvel Københavns som Århus universitet har ikke alene nået, men efter min mening forlængst overskredet grænsen for det forsvarlige med hensyn til antallet af studenter. Dette betyder ikke mindst for Københavns vedkommende, at afstanden mellem lærer og elev bliver uforholdsmæssig stor. Undervisningen bliver mere upersonlig, og et virkeligt kontaktforhold mellem professor og student kan simpelt hen ikke praktiseres. Det er ikke tilfredsstillende, rent bortset fra at det sjældent bidrager til at øge interessen for et studium, hvis en professor, hvad man ofte ser — ikke mindst i min tid var det meget almindeligt — holder forelæsning ved en universitetsmanuduktør. Jeg tillægger altså muligheden for et personligt kontaktforhold meget stor betydning, men dette kan selvsagt kun realiseres på universiteter af en begrænset størrelse eller, hvis der er tale om egentlige universitetsbyer, som vi finder det i Cambridge og Oxford, inden for bestemte kollegier.

Jeg er derfor helt enig med den højtærede minister, når han i sin fremsættelsestale anbefaler, at der skal fastsættes ganske be-

[Gottschalck-Hansen.]

stemte og ikke for vide grænser for størrelsen af de nye universiteter her i Danmark, ligesom jeg fuldt ud kan tiltræde, at studenterantallet ved de bestående universiteter sættes væsentligt ned, når de nye Pallas Athene-templer er rejst. Jeg vil i denne forbindelse håbe, at det inden for en overskuelig tid må lykkes undervisningsministeren at flytte Københavns universitet ud, f. eks. til arealerne i Ryvangen, så vi kan høre op med det urimelige opkøb af gamle, sneringsmodne bygninger i det nuværende latinerkvarter. Det er meget godt med pietet og respekt for det bestående, men man kan nu engang ikke leve af sentimentalitet og romantik. Der er således også i høj grad tale om et universitetsproblem i København, når man skal drøfte den fremtidige universitetsudbygning.

Men nu de nye universiteter — hvorledes skal de være? Hvornår skal de bygges? Hvor skal de placeres?

Hvad det første angår, vil jeg meget advare imod, at man luller sig ind i den formodning, at et universitet skal være en kopi eller affotografering af de bestående. En ny struktur vil ikke alene være hensigtsmæssig, men simpelt hen det eneste forsvarelige. At visse discipliner går igen, er jo en given sag, men man behøver ikke at opretholde de samme fakulteter ved samtlige universiteter. Jeg har også forstået den højtærede ministers fremsættelsestale derhen, at han deler denne opfattelse. Jeg vil gerne bekræftes i denne opfattelse, når den højtærede minister får ordet. En fornyelse og en forandring kan meget let virke som et incitament og en inspiration for den studerende ungdom.

Hvad angår spørgsmålet om, hvornår den samlede universitetsudbygning skal finde sted, mener jeg, at den må ske så hurtigt, som det overhovedet er muligt, d. v. s. så snart som det er økonomisk forsvarligt, og så snart man har de kvalificerede lærerkræfter. Den undersøgelse, det midlertidige planlægningsudvalg har foretaget, beviser jo fuldt ud, at det er på høje tid, vi kommer i gang, og jeg hylder ligesom de ærede tidligere ordførere den tesis, at investering i uddannelse er en fornuftig pengeanbringelse. Det gælder selvsagt også, når der er tale om en højere uddannelse som den, der prak-

tiseres ved vore universiteter. Regeringen må have dette i tankerne, når man skal fastsætte prioritetsrækken for statens anlægsarbejder. I og for sig så jeg helst — og deri er mit parti enig med mig — at man samtidig med igangsættelsen af Odense universitet påbegyndte opførelsen af et universitet i grænselandet. Hermed er jeg kommet til det tredje og måske mest delikate og omdiskuterede af de tre spørgsmål, jeg har stillet, nemlig: hvor skal universiteterne placeres?

Nu gælder det foreliggende lovforslag kun ét universitet, nemlig det nye, der tænkes opført i Odense, og jeg kunne for så vidt begrænse mig til at omtale dette, men så enkelt er det nu ikke. Flere byer og egne har meldt sig. Det gælder grænselandet, det gælder Ribe, trekantområdet Fredericia-Kolding-Vejle, Ålborg, Holbæk og Odense, og der er måske endnu flere, der vil møde frem. Jeg synes, det tjener disse byer og områder til ære, at de interesserer sig for dette spørgsmål, og at de gerne vil være hjemsted for et universitet. Det vidner om forståelse og interesse og bør ikke opfattes som en utidig anmassen sig eller en alt for nidkær iver efter at komme ind i billedet. Disse byer har udvist en aktivitet og interesse, som man kun kan se på med den dybeste ærbødighed og respekt.

Men det er jo ikke vor opgave i dag at tage stilling til de forskellige tilbud eller træffe beslutning om, hvilket af dem man skal imødekomme. Ministeren får, når dette lovforslag er vedtaget, hvad det utvivlsomt bliver, ret til at nedsætte et permanent planlægningsudvalg. Jeg kan tilslutte mig det ærede medlem frk. Helga Pedersens bemærkning om, at udvalget selvsagt ikke skal være mere permanent, end at det, når opgaven er løst, hører op med at bestå. Men nu vel, jeg kan tilslutte mig tanken om, at dette udvalg nedsættes, og at det får til opgave at yde vejledning ved planlægningen af fremtidig universitetsudbygning. Jeg vil gerne understrege ordet „vejledning“, for det må naturligvis blive det høje ting, der træffer den endelige og afgørende bestemmelse og beslutning.

Det konservative folkeparti kan tiltræde ministerens forslag om, at det tredje universitet placeres i Odense. Motiveringen for denne planlægning er allerede fremhævet; jeg skal ikke gentage den; men af det

[Gottschalck-Hansen.]

skriftlige materiale, der står til rådighed, er den indlysende, så indlysende, at jeg ikke synes, motiveringen kan drages i tvivl. Man kan ikke se bort fra muligheden af et virkeligt samarbejde med den nye landbohøjskole, og jeg tænker også på den kendsgerning, at vi har vedtaget loven om oprettelse af et medicinsk fakultet i Odense. Jeg vil da tro, at langt de fleste medlemmer af tinget deri har set den tanke, at det måtte føre til et universitet. Hertil kommer, at den geografiske beliggenhed efter min mening gør det ganske rimeligt, at Odense bliver Danmarks tredje universitetsby.

Når dette er sagt, må jeg dog samtidig på mit partis vegne opfordre den højtærede minister til at gå i gang med et lovforslag om et fjerde universitet beliggende i Sønderjylland. Ligesom man i Odense begyndte med et medicinsk fakultet og nu søger det udbygget med filosofiske og naturvidenskabelige fakulteter, kunne man passende starte i Sønderjylland med oprettelsen af et humanistisk fakultet. Det er for os meget magtpåliggende, at der i grænselandet placeres et universitet, et åndens værksted, der kan fremme, værne og højne dansk kultur. Jeg behøver næppe over for dette forum at understrege, hvilken vital betydning det vil få for danskheden — ikke mindst i en tid, hvor det materielle, åndsbetonede og politiske samkvem over landegrænserne øges dag for dag — om der placeres et universitet i Sønderjylland.

Når derfor det konservative folkeparti tilslutter sig Odenseprojektet og går ind for det i fuld enighed om, at denne sag skal løses, er det i forvisning og forventning om, at den højtærede minister allerede nu og her vil give tilsagn om, at han, helst samtidig, subsidiært inden for en meget begrænset tid, vil gå i gang med det sønderjyske universitetsproblem.

Den videre fordeling skal jeg vel vogte mig for at tage standpunkt til, men jeg minder om, at mere end halvdelen af landets befolkning inden for et tidsrum af 20 år bør øst for Store-Bælt, og jeg formoder, at denne kendsgerning ikke vil være uden betydning i den fremtidige planlægning, men i øvrigt mener jeg — og det er også den almindelige opfattelse i mit parti —

at de fire i forslaget nævnte nye universiteter alle bør bygges, og at det bør ske i indeværende århundrede.

Som jeg allerede har sagt, er det foreliggende lovforslag så velmotiveret og rimeligt, at jeg kan anbefale dets fremme og tilsige en velvillig behandling i det kommende udvalg.

Jeg skal med disse ord på mit partis vegne anbefale lovforslaget.

Helge Larsen: I en af de prognoser over væksten i antallet af studerende, som er foretaget for nogle år siden, regnede man med, at i 1970 ville antallet af studerende være omkring 20.000. I år, i universitetsåret 1963-64, er vi nær ved 18.000, og det er vel ikke urimeligt at antage, at man ved midten af dette årti vil have nået det, som man regnede med man skulle nå i 1970.

Denne stærke tilgang af studerende ved vore universiteter er særdeles glædelig ud fra to synspunkter. Den betyder for det første — og det skal man måske egentlig tillægge den væsentligste betydning — at mange flere unge har fået adgang til at få den videregående uddannelse, som ligger i et universitetsstudium. Mit parti lægger overordentlig stor vægt på, at vi stadig væk vil være i stand til at sikre de enkelte individer denne adgang til at få en videregående uddannelse fuldt ud, og jeg vil også gerne benytte denne lejlighed til at sige, at mit parti er absolut tilhænger af, at den frie adgang til at vælge sit studium opretholdes.

Den anden grund til at glæde sig over den stærke tilgang til universitetsstudierne og hele den højere uddannelse er, at det moderne samfund har et voksende behov for højt kvalificeret, uddannet arbejdskraft, og dette behov vil utvivlsomt vokse i de kommende årtier. Ingen kan naturligvis forudsige, hvorledes forholdene vil være om 10 år eller om 20 år, og de erfaringer, vi har med prognoser, viser jo, hvor vanskeligt det er at forudsige dette. Men så meget tør vist ligge fast, at behovet for højt kvalificeret arbejdskraft i det moderne samfund vil være stadig voksende. Ud fra disse synspunkter kan mit parti anbefale, at man ikke alene, som det nu foreslås, beslutter at udbygge lægefakultetet i Odense

[Helge Larsen.]

til et fuldt udbygget universitet, men også går i gang med en planlægning af de universiteter, som ganske givet må bygges i de kommende tiår.

Det ærede medlem hr. Gottschalck-Hansen var inde på, at vi ikke har været forudseende nok; også det ærede medlem frk. Helga Pedersen var inde på dette synspunkt. Det er naturligvis rigtigt. Der deler vi skæbne med andre lande, og en af forklaringerne er vel, at den moderne samfundsudvikling, som vi har oplevet den efter den anden verdenskrig, har stillet langt, langt større krav til udbygning af undervisningen, end nogen har kunnet forudse. Jeg tror ikke, at man er i stand til at placere ansvaret herfor noget enkelt sted. Det ærede medlem hr. Gottschalck-Hansen mente, at det vel først og fremmest lå på regeringerne igennem det sidste tiår. Det er i den forbindelse, når vi nu regner i tiår, ganske interessant at tænke over, at den nuværende regering, som trådte til ved begyndelsen af dette tiår, 1960erne, nu foreslår, at man går i gang med at planlægge udbygningen af universiteter og den højere undervisning helt frem til år 2000. Hvis den regering, som trådte til ved forrige tiårs begyndelse, 1950erne, bare havde lagt en tilsvarende plan, der rakte 20 år frem, så ville vi måske være stillet bedre, end vi er i dag. Jeg anfører dette, ikke fordi jeg vil placere ansvaret noget bestemt sted, men fordi jeg tror, det er rigtigt, hvad, så vidt jeg husker, det ærede medlem frk. Helga Pedersen sagde, at ansvaret for, at der ikke har været forudseenhed nok i denne sag, strækker sig ud til alle medlemmer af tinget og til alle medlemmer adskillig tid tilbage.

Vi kan altså konstatere i dag, at vi er enige om, at det er nødvendigt med en meget vidtgående udbygning af vore universiteter og af den højere uddannelse og naturligvis i forbindelse dermed også af forskningen, der jo i vid udstrækning er knyttet til og må være knyttet til undervisningen ved universiteter og læreanstalter, og denne samstemmighed om nødvendigheden af en vidtgående udbygning er der kun grund til at glæde sig over. Vi har nu i dag til behandling et forslag om udbygning af det tredje universitet i Odense, og jeg

kan på mit partis vegne give tilslutning til lovforslaget.

Allerede i 1962 traf vi beslutning om at oprette et lægevidenskabeligt fakultet i Odense; der er truffet beslutning om at lægge en ny landbohøjskole i Odense; der er de naturlige forudsætninger for, at man til denne by knytter den videre udbygning, således at vi får landets tredje universitet i Odense.

Derudover har vi imidlertid planlægningen på længere sigt. Mit parti giver også helhjertet tilslutning til, at der nedsættes et permanent planlægningsudvalg til at forberede udbygningen af de kommende universiteter, og jeg er tilbøjelig til at tro, at den vurdering, det skøn, der er fremsat, at vi inden år 2000 skal have bygget 3 nye universiteter, er rigtigt. Det vil ikke være rigtigt på indeværende tidspunkt at tage nogen som helst stilling til, hvor 3 nye universiteter inden år 2000 skal placeres; det vil forudsætte et indgående undersøgelsesarbejde, som det påtænkte planlægningsudvalg vil kunne foretage, selv om jeg naturligvis er ganske enig med det ærede medlem hr. Gottschalck-Hansen i, at den beslutning, der til sin tid skal træffes, træffes af det høje ting.

Jeg har en bemærkning til at gøre i forbindelse med de eksisterende universiteter. Det er rigtigt, at både Århus universitet og vel navnlig Københavns universitet lider under en ganske væsentlig pladsmangel. De forhold, hvorunder de studerende ved Københavns universitet arbejder, er urimelige, og de er utvivlsomt også økonomisk meget kostbare, fordi de overfyldte lokaler eller de i mange tilfælde dårlige lokaleforhold betyder, at en effektiv udnyttelse af studietiden ikke kan finde sted. Jeg tror derfor, at man, samtidig med at man udbygger eller anlægger det tredje universitet i Odense og forbereder opbygningen af yderligere universiteter, også må sørge for at kunne foretage en vis udbygning af Århus universitet og vel navnlig af Københavns universitet, hvor pladsmangelen er størst. Jeg håber, det må blive muligt at gennemføre en sådan forbedring af forholdene ved Københavns universitet, og jeg kan i den forbindelse ikke lade være med at pege på, at det ville forekomme mig rimeligt, om man udnyttede arealerne ved Svane-

[Hølge-Larsen.]

møllebugten og i Ryvangen til en udbygning af Københavns universitet. Vi må jo regne med, at selv om Odense universitet kommer i gang om nogle år, og selv om vi inden så forfærdelig længe kan gå i gang med et fjerde universitet, vil antallet af studerende ved Københavns universitet være meget stort i de kommende mange år og må nødvendigvis være det, fordi tilgangen vil være så overordentlig stor.

Jeg skal med disse bemærkninger anbefale lovforslaget til en velvillig og også en hurtig behandling i udvalg og til gennemførelse i indeværende samling.

Morten Lange: Om selve lovforslagets hovedindhold, at placere det tredje universitet i Odense, kan jeg ikke tro der vil være nogen virkelig større debat. Det afgjorde vi faktisk sidste år, da vi placerede det medicinske fakultet i Odense, og man kan naturligvis godt more sig med at diskutere andre løsninger, men det var jo en realitetsløsning, vi dér traf, og den er sikkert også rigtig. Den var stærkt støttet af, at vi dengang også havde besluttet at placere en landbohøjskole i Odense. Jeg håber, at vi snart må se den vokse op af jorden, og jeg håber, at vi dér må få en landbohøjskole, som for min skyld godt kunne smelte sammen med universitetet til et særligt fakultet. Jeg er slet ikke sikker på, at de klassiske afgrænsninger, vi har her, nødvendigvis bør være evige. Jeg kunne udmærket godt forestille mig, at noget andet viste sig at være bedre under forløbet af det arbejde, man nu har i gang i Odense, og det synes man jo også at have haft kig på, da man stak byplanen ud. Jeg synes, det ser ud, som om man har tænkt på en ret nøje forbindelse imellem disse institutioner.

Det skal dog lige nævnes, at det jo ikke bare drejer sig om at skaffe bevillinger til bygningerne. De fakulteter, man tænker på at bygge op i Odense, vil givetvis — der er ingen tvivl om det — møde meget store vanskeligheder, inden de virkelig kan komme til at fungere på den måde, universitetsfakulteter skal. Jeg er ikke i tvivl om, at det medicinske fakultet dér får en nemmere start med den store styrke af dygtige læger, som man i forvejen har at trække på i Odense; men det matematisk-naturviden-

skabelige fakultet og et humanistisk fakultet må afgjort få meget store problemer med at skaffe de fornødne kvalificerede lærerkræfter. Det er ikke blot et spørgsmål om mursten, vi står over for; det er også et spørgsmål om folk. Jeg vil advare imod at undervurdere det kompleks af vanskeligheder, som det vil give at skaffe det fornødne antal dygtige forskere til disse universiteter og altså nu først til universitetet i Odense.

Men altså, det er i virkeligheden hele universitetsspørgsmålet, der er til debat her i dag i anledning af dette lovforslag, og det er jo dejligt at høre, at der er en hel del af det høje tings medlemmer, der har opdaget, hvilke forsyndelser man har begået i lovgivningen herhjemme i de sidste 20-30 år, hvad angår den højere uddannelse. Både det ærede medlem frk. Helga Pedersen og det ærede medlem hr. Gottschalck-Hansen var jo meget tydelige i deres udtalelser; det var sådan, at jeg var lige ved at blive bange for, at de måske ville foreslå rigsretssager imod tidligere ministre som Jørgen Jørgensen og Flemming Hvidberg. Nu er jeg jo ikke i tvivl om, at de nok ville blive frikendt, men det ansvar, der hviler på de regeringer, vi har haft her i landet helt fra 1930'erne og til i dag, er meget tungt, og de ekstra udgifter og de ekstra vanskeligheder, vi vil møde i den anledning i de kommende 20 år, vil blive talrige og meget svære at løse. Nogle af dem vil vi aldrig nå at løse godt nok.

Vi har simpelt hen tabt tempo over for andre lande i en sådan grad, at selv om vi nu tager os enormt sammen og virkelig prøver på at få fortidens synder gjort gode igen, er der nogle af dem, vi ikke kan nå at udviske. Det vil i hvert fald tage mange, mange årtier, før vi kan få de synder slettet af regnebrættet.

Men altså: vor nuværende højtærede minister gør med dette lovforslag — og jeg skal da gerne indrømme med flere andre lovforslag — et forsøg på at undgå at komme under en lignende trussel, og jeg er meget glad ved, at lovforslaget ikke er blevet fremsat blot som et forslag om et universitet i Odense, men som et virkeligt initiativ i retning af at sætte universitetsudbygningen under debat.

Lovforslaget falder jo i forskellige punkter. Det er nævnt af flere af de foregående

[Morten Lange.]

ordførere, at det, som måske i virkeligheden er mest afgørende for, at det hele kommer til at gå godt, er spørgsmålet om den videre udbygning af universiteterne i Århus og København. Det er galt allerede. Pladsforholdene er som bekendt overordentlig trange. Vi er i dag truet af adgangsbe- grænsning, vi har adgangsbe- grænsning allerede nu, for der kræves studentereksamen for at komme ind på universiteterne, og jeg er ikke engang sikker på, at denne adgangs- begrænsning i alle tilfælde er rimelig. Men i dag trues vi af en dobbelt adgangsbe- grænsning, som man har det ved visse højere lære- anstalter; den findes ikke officielt, men hvis vi ikke er meget heldige, findes den lige så diskret anvendt om ét eller to år, hvis ikke en hel række af de øvrige projekter, man ønsker, bliver betydeligt fremmet. Det truer, og det har vi slet ikke råd til, for det er universiteterne i Århus og Odense, som for- uden, hvad de ellers skal klare, må uddanne de forskere og videnskabsmænd, som skal være professorer, videnskabelige assistenter, og hvad man ellers har brug for på de nye universiteter, vi skal til at skabe.

Det er store opgaver, og der skal tages mange studenter ind, for at man bare ved en nogenlunde almindelig udvælgelse skal kunne regne med, at der er et rimeligt antal, som egner sig til at blive universitetslærere. Der er i hvert fald ikke noget, der frister til at indføre adgangsbe- grænsning; så har vi med det samme underskrevet en garanti for, at vi ikke når de resultater, som vi nu er ved at vedtage lov om.

Men det er ikke alene et spørgsmål om udbygningen af uddannelsesmulighederne ved de universiteter, vi taler om. Jeg tror faktisk, at kravet om, at vi skal rekruttere så mange flere, der skal kunne finde anvendelse som professorer og lærere ved de nye universiteter, måske endnu stærkere under- streger behovet for, at også forskningsmulig- hederne skal have store forbedringer ved de universiteter, vi har. En professor eller en universitetslærer er jo ikke en mand, der lige har gennemgået sin eksamen og kan fungere. Han skal have træning i forskningsarbejde, ellers duer han ikke til sit job; han kan være en meget pæn manu- duktor, men han duer ikke til det egentlige

arbejde. Det er helt afgjort, at uden væsent- lig fremme af forskningsmulighederne ved vore universiteter kan vi simpelt hen ikke uddanne universitetslærere, der er gode nok. I øjeblikket er vi i en krise, for vi ved alle sammen, at universiteterne er trykket under et enormt pres af studerende, og det går jo ud over forskningstiden for mange af lærerne. Det er uundgåeligt, men der er ingen tvivl om, at vi, hvad det angår, må gøre en meget alvorlig kraft- anstrengelse.

Det ærede medlem hr. Gottschalck-Han- sen nævnte noget om forholdet mellem lærere og elever. Nu tror jeg nok, det er sivet ud, at der er sket en hel del ting, siden det ærede medlem blev teologisk kandidat for snart mange år siden. Ingen er i tvivl om, at kontakten på universiteterne nu mellem lærerne og eleverne eller de stude- rende er afgørende for, at man kan give en ordentlig undervisning. De gode, gamle dage, da man gik til en universitetsmanu- duktor og lærte det, der skulle læres, og først kom til universitetet i eksamens- tiden, er historie; den undervisningsform er vel tilbage hist og her, men den er næsten udryddet, og det er godt det samme. Universitetsundervisningen prøver i øje- blikket at finde frem til en mere moderne og effektiv form, og jeg skal gerne erkende, at det bliver sikkert en dyrere form; det må man være indstillet på, ellers bliver resul- tatet ikke godt nok.

Det, vi skal sørge for, er at få uddannel- sesafdelingen for forberedelse af nye univer- siteter sat så kraftigt i gang som muligt og dernæst udbygningen af de universiteter, vi har. Samtidig er jeg ikke i tvivl om, at vi må tage alvorligt fat på planlægning af nye universiteter. Ingen i denne sal kan tro, at vi kan stoppe ved, at det er fastsat, at der skal ligge et universitet i Odense. Det er klart, at vi i løbet af de næste 20-30 år skal bygge både et fjerde, et femte og et sjette universitet, hvis bare vore prognoser har det mindste med realiteten at gøre. Det kan vi forudse i dag, og jeg vil ikke blive spor overrasket, hvis vi, når vi når 1980, begynder at øge tallet. Med de 3 universiteter ligger det faktisk sådan, at vi har brug for at have dem gjort færdige hurtigt, end vi har nogen mulighed for

[Morten Lango.]

det, hurtigere, end vi kan uddanne lærerne, end vi kan stable murstenene oven på hinanden.

Derfor tror jeg nok, at det, vi bør gøre, det vil på nuværende stadium være at sige, at naturligvis skal der ligge et universitet i Odense, naturligvis tilslutter vi os, at der skal nedsættes et planlægningsudvalg til at se på resten, men jeg tror, at vi skal strække os lidt videre. Jeg tror, at vi skal slå fast, at dette planlægningsudvalg i hvert fald ikke skal være i tvivl om, at folketinget meget hurtigt venter at få et udspil, ikke om hvor det fjerde universitet skal ligge, hvorefter vi kan holde vældige rive-gilder med hinanden, men hvor det fjerde, femte og sjette universitet skal ligge, så at vi kan komme i gang med dem.

Det står ikke i grundloven, at man ikke kan begynde på et femte universitet, inden et fjerde er færdigt. Vi kan begynde på disse ting, vi kan begynde planlægningen af disse ting i morgen hellere end på et noget senere tidspunkt, for planerne tager tid, og modningen af disse sager tager tid.

Det tager jo også tid for en by at blive universitetsby. Den skal have lidt varsel, og det skal vi give den. Det er vor eneste rimelige berettigelse til overhovedet at blande os i, hvor universiteterne skal ligge. Jeg skal ikke gøre mig klog på, hvor disse hver for sig skal ligge, men kun komme med nogle bemærkninger, som efter hvad der hidtil er sagt, ikke falder i udpræget muldjord. Jeg vil i al stillfærdighed, men ikke i mindre alvorligt mente vendinger, advare imod, at man i for høj grad blander landsplanlægningssynspunkter i al almindelighed og nationalitetspolitikssynspunkter i særdeleshed ind i spørgsmålet om, hvor universiteterne skal placeres. Det kan man naturligvis gøre. Det kan jo altid være, at man derved kan få et argument, som måske kan stille én by lidt bedre end en anden, og så kan man måske tælle det med. For mig er det imidlertid vigtigt, at disse universiteter får den placering, der ud fra uddannelsessynspunkter, ud fra de studerendes synspunkter, ud fra universiteternes naturlige vækstmuligheder er den bedst mulige.

Jeg er bekymret ved tanken om at placere et universitet i Haderslev, fordi det vil være et nationalpolitisk klogt skridt. Det

tror jeg ikke vil være rimeligt. Jeg vil med glæde se et universitet i Haderslev, hvis det viser sig, at det ud fra andre synspunkter vil kunne skabe et godt og rigt universitetsklima. Jeg har imidlertid en fornemmelse af, at det vil være nemmere at finde andre lokaliseringer, som måske vil stå stærkere, men vi må naturligvis have disse problemer løst. Jeg tror ikke, vi kan vente ret længe, før vi slår fast, at det skal være dér, dér og dér. Vi må løse denne opgave og indse, at der er nogen, der bliver skuffede, og nogen, der bliver glade. Det er vel nok en uundgåelig følge.

Så vidt jeg kan se, må vi have et universitet i Nordjylland, i Sydjylland og ét til på Sjælland. Jeg vil virkelig håbe, at det planlægningsudvalg, som vi snart får sat i funktion, meget hurtigt vil komme med en definitiv afgørelse af, hvor disse universiteter skal ligge. Afgørelsen haster altså ikke alene med hensyn til Odense, men også med hensyn til de følgende universiteter, og jeg tror, at vi med sindsro kan sætte hele forestillingen i gang på én gang, i hvert fald hvad angår planlægning og den slags dispositioner.

Jeg skal på mit partis vegne tilsige dette lovforslag en overordentlig velvillig og hurtig behandling i udvalget. Jeg er jo ikke i tvivl om, at vi ret hurtigt må give det fra os, og lade planlægningsudvalget fortsætte. Det skulle imidlertid helst få en start, så udvalget forstår, at vi venter resultat af det inden for kort tid.

Jeg er sikker på, at lovens første formål, at sikre Odense et universitet, vil være en rigtig og klog løsning. Vi kan fuldt ud støtte den.

Jeg har kun én bemærkning til, og den er ikke til den højtærede undervisningsminister, men til trafikministeren. Er den højtærede minister klar over, at et universitet i Odense vil kræve et sent aftentog fra Odense?

Birthe Wetlesen: Jeg har med stor interesse og udbytte læst universitetsplanlægningsudvalgets betænkning og kan i vidt omfang tilslutte mig dets argumentation og konklusion, der jo har dannet grundlag for den højtærede undervisningsministers lovforslag om oprettelse af et universitet i Odense. Mit parti er således enig i, at det

[Birthe Wetlesen.]

lægevidenskabelige fakultet i Odense snarest bør suppleres med et naturvidenskabeligt, men vi nærer stærk tvivl om, at det lige så påkrævede filosofiske fakultet bør placeres i Odense, således som planlægningsudvalget har anbefalet, og som også den højtærede undervisningsminister er gået ind for.

Vi er enige i, at det for at få det mest presserende behov dækket så hurtigt som muligt i første omgang er mest hensigtsmæssigt at begrænse sig til at behandle universitetsudbygningen inden udgangen af 60'erne, specielt med henblik på behovet for etablering af nye fakulteter i denne periode, og vi mener også ud fra de foreliggende statistikker og prognoser, at der primært er behov for etablering af de to nævnte fakulteter, et naturvidenskabeligt og et filosofisk.

Vi finder det sagligt helt rigtigt, at man afventer yderligere undersøgelser og vurderinger, før der tages stilling til den fortsatte udbygning, da der unægtelig er en del usikkerhedsmomenter til stede i det foreliggende materiale. Ligeledes vil prognoser vedrørende de fremtidige behov for akademisk arbejdsmarked være af stor betydning. Disse prognoser foreligger som bekendt endnu ikke, men vil formodentlig blive skaffet til veje af det foreslåede permanente planlægningsudvalg.

Jeg vil meget gerne pege på et enkelt væsentligt usikkerhedsmoment i forbindelse med prognoser for det fremtidige antal universitetsstuderende. Uanset at der udskrækkes et stadig større antal studenter årlig, er det nok temmelig sikkert, at en tilsvarende forøgelse af antallet af universitetsstuderende ikke vil finde sted, dels fordi en del af de nye studenter simpelt hen ikke ønsker at læse videre — for nogles vedkommende har erhvervelsen af studentereksamen måske kun været udtryk for ønsket om opnåelse af det statussymbol, som denne eksamen almindeligvis regnes for — dels fordi nogle måske nok påbegynder et studium, men hurtigt må opgive det af mangel på evner. Her har ungdommens uddannelsesfunds stipendiemuligheder en uheldig indvirkning, fordi de animerer også de unge, der ikke magter gennemførelsen af et højere studium, og som måske også selv har en anelse derom, til alligevel at forsøge.

Meget taler altså for, at der snarest bør

oprettes et nyt naturvidenskabeligt fakultet og et nyt filosofisk fakultet. Spørgsmålet er så, hvor de skal placeres. Det forekommer mig, at en lang række faktorer spiller ind ved afgørelsen heraf. Universitetsplanlægningsudvalget har selv peget på undervisningsmæssige, forskningsmæssige og økonomiske hensyn, som efter udvalgets opfattelse alle taler for en placering i Odense i tilknytning til det lægevidenskabelige fakultet.

Udvalget har også været inde på studenterrekrutteringen og har her peget på, at flertallet af de studerende ved Københavns universitet rekrutteres fra Storkøbenhavn og Sjælland, hvorfor meget taler for af-lastende fakulteter et sted i Københavns nærhed, hvilket i mange henseender ville være en rationel løsning. Alligevel foretrækker udvalget, at de to nye fakulteter etableres i Odense, først og fremmest fordi udvalget kan tilslutte sig det synspunkt, at kulturelle institutioner i højere grad end hidtil bør spredes ud over landet. Tilsyneladende har kun udvalgets mindretal, professor, dr. phil. Johs. Humlum, tillagt hensynet til landsplanlægning væsentlig betydning og peget på, at det ud fra et regionaludviklingssynspunkt formentlig ville være hensigtsmæssigt at grundlægge tre nye jyske universitetsbyer, én i Nordjylland, én i Vestjylland og én i Syd-Sønderjylland.

Et forhold er udvalget gået let hen over i sin betænkning. Det er det nationalkulturelle hensyn. Jeg har kun kunnet finde en meget løst henkastet sætning herom på side 37 i betænkningen, mellem to tankestreger. Mit parti tillægger imidlertid netop de nationalkulturelle forhold betydelig vægt, og medens vi erkender, at det er mest rationelt at lægge det naturvidenskabelige fakultet samme sted som det lægevidenskabelige, fordi disse to fakulteter kan være fælles om en lang række undervisningsfaciliteter, må vi tillægge forøgelsen og styrkelsen af dansk kultur i landets sydlige egne udslaggivende betydning ved placeringen af det filosofiske fakultet; det skal og må placeres i det sydlige Jylland.

Vi deler ganske universitetsplanlægningsudvalgets uvilje mod tanken om fakulteter, der skal stå alene, og er enige i, at fremtidige universiteter bør opbygges som kombinationer af et varierende antal traditio-

[Birthe Wetlesen.]

nelle universitetsfakulteter og andre højere uddannelsesretninger; men både de to første fakulteter i Odense og det ene fakultet, det filosofiske, i Sydjylland må betragtes som starten til hver sit egentlige universitet, Danmarks tredje og fjerde universitet, der efterhånden vil kunne udbygges med yderligere fakulteter under hensyntagen til det kommende planlægningsudvalgs undersøgelser og vejledning med hensyn til den videre universitets- og læreanstaltsudbygning, og betænkningen gør det ganske klart, at et tredje og fjerde universitet vil blive nødvendigt. Vi mener, at oprettelsen af det sydjyske universitet ikke må skydes ud i en uvis fremtid, og må derfor gå ind for, at starten gøres nu med etablering af foreløbig et filosofisk fakultet. Placeringen af det sydjyske universitet har vi endnu ikke taget stilling til. Flere sønderjyske byer kan komme på tale, men også den gamle smukke kulturby Ribe med sin i forhold til Syd- og Vestjylland centrale beliggenhed og med et opland på ca. 600.000 indbyggere er værd at overveje som universitetsby.

Vi skal henstille, at det udvalg, der formentlig bliver nedsat, nøje vil overveje den af os foreslåede løsning med hensyn til det næste skridt i universitetsudviklingen i Danmark, et naturvidenskabeligt fakultet i Odense og et filosofisk fakultet i Sydjylland.

Må jeg til slut pege på, at lovforslagets titel kan give læseren det fejlagtige indtryk, at opgaven for det i § 3 nævnte planlægningsudvalg er begrænset til kun at yde vejledning ved planlægning af den videre universitets- og læreanstaltsudbygning i Odense, medens det klart fremgår af bemærkningerne, at udvalgets område ikke er begrænset til Odense, men dækker hele landet. Muligheden for misforståelse ville forsvinde, hvis der i § 3, stk. 1, efter „læreanstaltsudbygning“ tilføjedes „i Danmark“.

Peter Kristensen (Ålborg): Det foreliggende lovforslag må anses for en naturlig

konsekvens af den tidligere gennemførte lov om oprettelse af et lægevidenskabeligt fakultet i Odense, og jeg kan anbefale lovforslagets gennemførelse.

Jeg skal ikke i nævneværdig grad komme ind på et forsvar for oprettelsen af et universitet i Nordjylland, idet jeg vil henvise til, hvad jeg tidligere har sagt om spørgsmålet; det findes i Folketingstidende for 1961-62, sp. 3434-3438 og sp. 4951-4953.

I bemærkningerne til lovforslaget oplyses det, at regeringen finder det påkrævet, at der nu træffes forholdsregler med henblik på en mere omfattende planlægning af universitetsudbygningen end den, det hidtil har været muligt at foretage. Det er sagligt set et uhyre fornuftigt standpunkt, for det kan ikke være rigtigt, at de landsdele, der har meldt sig som liebhavere til nye universiteter, skal lade betydelige jordarealer ligge golde hen, hvis de ikke har nogen jordisk chance for at udnytte arealerne til det planlagte formål.

Hvad specielt angår det område, jeg har mest kendskab til, nemlig Ålborg, er forholdet det, at Ålborg kommune har udlagt et areal på ca. 120 ha til formålet, og forholdet er tilsyneladende noget tilsvarende, hvad angår Odense, Ribe, Kolding og Haderslev, de områder, der er mødt frem over for folketinget med et skriftligt materiale til begrundelse for, at de bør komme i betragtning ved placeringen af nye universiteter.

Nu er der vel ingen, der alvorligt tror på, at både Ribe, Kolding, Haderslev og Ålborg kan komme ind i billedet med hensyn til oprettelse af et universitet inden for en overskuelig fremtid. Derfor må det være rigtigt, at der snarest gørligt peges på de byer og landsdele, der må blive centre for fremtidens universitetsuddannelse, så man helt kontant ved, hvad man har at rette sig efter, og kan disponere herudfra.

Ved at gennemlæse bemærkningerne til lovforslaget har jeg fået den opfattelse, at det planlægningsudvalg, som undervisningsministeriet ønsker etableret, ikke nødven-

[Peter Kristensen (Ålborg).]

digvis behøver at være det eksisterende universitetsplanlægningsudvalg. Sagligt set vil der næppe kunne indvendes noget imod, at også de landsdele, der ventes at komme i betragtning ved placeringen af nye universiteter, bliver repræsenteret i et sådant udvalg. Det vil i alle tilfælde kunne bevirke, at meningene kan brydes inden for dette udvalg.

Med stor interesse har jeg hæftet mig ved det, der står i bemærkningerne om, at nye danske universiteter ikke nødvendigvis behøver at omfatte samtlige fem traditionelle universitetsfakulteter. Det er en vej, der for længst er betrådt i udlandet, og det ligger vel heller ikke uden for al fornuftig tankegang, at der oprettes sådanne utraditionelle fakulteter som et Grønlandsfakultet, et nordisk fakultet og et fiskeribiologisk fakultet — for blot at nævne nogle af de fakultetsretninger, som naturligt må melde sig. Vi skal sikkert vogte os for at stivne i formerne, og jeg har da også med stor glæde bemærket, at den højtærede undervisningsminister — ganske vist i en anden forbindelse — har stillet sig åben over for et forslag om at skabe nye veje til de højere læreanstalter. I samme forbindelse vil jeg gerne henlede opmærksomheden på nogle bestemmelser, som netop i år er indført i Sverige om særlig akademisk undervisning uden for universitetsbyerne. Hvis man i dag gjorde alle de lande, hvor der ligesom herhjemme foregår en eksplosiv udvikling på det undervisningsmæssige område, til dommere i spørgsmål om, hvorvidt den traditionsbundne og historisk betingede indstilling herhjemme over for den såkaldte højere uddannelse er rigtig, tror jeg ganske afgjort, at svaret med en populær vending ville lyde: „Domaren säger att svaret är fel“. Forhåbentlig har jeg, ligesom også det ærede medlem hr. Gottschalek-Hansen var inde på det, ret i min fornemmelse af, at der ligesom kan vejres morgenluft på dette område.

Da spørgsmålet om oprettelse af et medicinsk fakultet i Odense stod på dagsordenen her i tinget, blev der stillet det spørgsmål, hvilke kriterier der måtte komme i betragtning for placeringen af kommende universiteter. Der blev dengang peget på følgende faktorer, som burde tages i betragt-

ning: et universitetsbehov for et bredt akademisk miljø af hensyn til rekrutteringen af ikke-heldagsbeskæftigede lærere. Jeg tror ikke, at et sådant miljø findes bedre andre steder end i Ålborg. Videre: mulighederne for at samarbejde med andre institutioner for højere undervisning og forskning. Vi har alene i Storålborg tre gymnasier, et teknikum, døveskole, seminarium, musikonservatorium, teater, handelshøjskole, et stærkt udbygget hospitalsvæsen o. s. v. o. s. v. Videre: et almindeligt planlægnings-synspunkt, herunder spørgsmålet om placering i et naturligt rekrutteringsområde for studerende. Mon der er nogen landsdel, der i højere grad end Nordjylland opfylder disse betingelser? Videre: mulighederne for at erhverve velbeliggende og tilstrækkelig store arealer. I Ålborg kan man som allerede nævnt stille et areal på ca. 120 ha til rådighed for et universitet. Endelig anføres det, at mulighederne for en hensigtsmæssig løsning af biblioteksspørgsmålet må være til stede. Jeg stiller i den forbindelse det spørgsmål, om der er nogen af de byer, der ud over Odense ønsker det tredje eller fjerde universitet, som i højere grad end Ålborg opfylder også denne betingelse.

Summa summarum: alle saglige hensyn peger i dette tværpolitiske spørgsmål på Ålborg som den fjerde universitetsby.

Andreas Hansen: Da vi i 1962 diskuterede oprettelsen af det medicinske fakultet i Odense, var der vel ikke ret mange, der regnede med, at oprettelsen af et fakultet ville tage mange år. Det er nu to år siden, og så vidt jeg er orienteret, er der endnu ikke taget et spadestik til dette medicinske fakultet. Det vil i virkeligheden sige, at når man skal drøfte planlægning af kommende universiteter, skal man altså have den lange line fat.

Det glæder os, der er interesseret i universitetsspørgsmål, at den højtærede undervisningsminister har tænkt på dette ved fremsættelsen af dette lovforslag. Jeg vil dog gerne bemærke, at selv om man ikke nu siger fuldt og helt, at der skal være et fuldstændigt universitet i Odense, er det vel nok til syvende og sidst det, man tænker på. Jeg er enig med dem, der siger, at når man starter et universitet, er det et spørgsmål, om man samtidig kan sige, hvor fuld-

[Andreas Hansen.]

stændigt dette skal være. Det er vel afhængigt af udviklingen.

Når jeg vil tale til fordel for den skitse fra Sønderjylland, der er sendt til det høje ting, er det mere for at sige, at det for mig ikke først og fremmest drejer sig om at skabe et nationalt universitet, men grænselandet er nu engang ikke alene grænseland til Tyskland, men til hele Europa, det, der ligger syd for Skelbæk. Skal vi til at snakke om, hvor et universitet bør ligge, som skal have betydning, når vi kommer ind i et større europæisk fællesskab, må det vel placeres i Sønderjylland.

Her vil jeg gerne føje til i lighed med dem, der har talt derfor, at man kunne også, svarende til hvad der er sket i Odense, hvor man har startet et nyt universitet med et medicinsk fakultet, starte et andet sted med et humanistisk fakultet. Jeg husker den diskussion i 1962, da man også fra denne talerstol foreslog at placere et kommende universitet i Sønderjylland. Da gik det mand og mand imellem i det høje ting i korridorerne: nå ja, vi kan da godt love jer et universitet, for I sønderjyder kan alligevel ikke blive enige om, hvor det skal ligge. Det har nu vist sig, at det kunne de alligevel, og jeg vil derfor gerne takke dem, der har talt for, at man skal tænke på det sønderjyske område ved placeringen af kommende universiteter, takke dem for den velvilje, de har vist, og så udtale håbet om, at man, når planlægningsudvalget bliver sat i gang, ikke på forhånd lægger sig fast med hensyn til, hvor man skal begynde, og hvilke fakulteter man skal begynde på.

Jeg vil give det ærede medlem hr. Morten Lange ret i, at når man ved, at der skal oprettes et fjerde, et femte og et sjette universitet, kan man jo godt begynde, uden at man først skal være enig om, hvilken udstrækning dette universitet skal have. Det vil altså sige, at selv om man i dag ved, at udbygningen af det kommende universitet skal foregå i Odense, kan man samtidig foretage en planlægning af et universitet i den sønderjyske landsdel og, da der er enighed om, at det skal være i Haderslev, begynde her med det humanistiske fakultet. Efter de planer, der foreligger, kan der ikke være tvivl om, at der også her er jord

til rådighed; det fremgår tydeligt af de planer, der er fremlagt.

From: Når planlægningsudvalget konkluderer i, at den mest rationelle og billigste form må være at udbygge universitetet i forbindelse med det medicinske fakultet i Odense, tror jeg ikke, man kan anfægte denne konklusion, og jeg vil gerne rette en tak til planlægningsudvalget for dygtigt arbejde og for en overskuelig og letfattelig betænkning.

Der er derimod et andet område, hvor jeg gerne vil have lov til at kritisere udvalget. Det blev udtrykkelig pålagt udvalget at tage hensyn til nationale og kulturelle forhold i Sønderjylland. Jeg synes, udvalget har taget sig denne opgave meget let. Jeg ved ikke, hvor meget man har drøftet det — af naturlige grunde — men det, der er kommet til udtryk i betænkningen, er i hvert fald mindre end lidt, og det er derfor, jeg har bedt om ordet; det er derfor, jeg gerne vil have lov til at stille folketinget og regeringen over for forhold, som ingen af os kommer uden om at tage stilling til i dag og netop nu.

Når grænsen mellem Danmark og Tyskland er, hvor den er, så bliver vi nødt til at indrømme, at det i høj grad skyldes, at man fra Danmarks side i historiens forløb ikke har været sig denne kulturelle og nationale opgave bevidst. Fejltagelser og forsømmelser blev bragt til en tragisk afslutning i 1864; og kun fordi den sønderjyske befolkning efter 1864 tog sagen i sin egen hånd, blev resultatet i 1920 ikke værre, end det blev. Men danske i Sønderjylland og på begge sider af grænsen står stadig væk på denne folkelige og nationale forpost, og det vil være en meget alvorlig fejltagelse at tro, at det hele nu går af sig selv. Udviklingen går stadig væk videre, og med det perspektiv, der nu tegner sig, enten vi bliver medlem af det europæiske fællesmarked eller ej, vil behovet for kulturelle ressourcer i Sønderjylland naturligvis være så stort som nogen sinde. Vort nationale forhold til Tyskland skal efter min mening bygge på gensidig respekt og forståelse, men en forudsætning for, at dansk kultur kan hævde sig, må vel være, at der består en vis lighed i vilkårene. Der er, som

[From.]

det ærede medlem frk. Helga Pedersen sagde, bevilget store midler fra regeringen i Bonn til den erhvervsmæssige og kulturelle udbygning af landet Schleswig-Holstein med tyngdepunkt mod nord. Universitetet i Kiel har lige vedtaget at oprette et dansk institut; der er planlagt en ny polyteknisk læreanstalt i Flensborg lige uden for vor dør, og mere kommer vel til. Det er dette, jeg gerne vil have lov til at stille folketinget ansigt til ansigt med den dag, da beslutningen skal træffes om den videre udbygning af vore universiteter.

De folkelige og kulturelle institutioner i vor landsdel er ganske godt udbygget. Vi har et net af ungdomsskoler, højskoler og landbrugsskoler, vi har et forsamlingshus i hvert sogn, vi har landsdelsorkester og meget andet, så jeg tror, jeg kan sige, at denne side af sagen er så nogenlunde i orden. Men vi har intet modstykke til universitetet i Kiel, vi har intet modstykke til læreanstalten i Flensborg. Den højtærede minister siger, at det kan måske komme senere. Jeg beder det høje ting forstå, at senere meget vel kan blive for sent. Den europæiske udvikling lader ikke vente på sig, den spørger ikke, om Danmark er rede til at møde den, den går bare sin gang, og jeg må derfor med al den alvor, jeg overhovedet kan lægge i mine ord, sige til det danske folketing, at det er nu, det sker, og at det kommende universitet derfor bør ligge dér, hvor slaget skal slås.

Vore overvejelser nu må gå ud på at veje mod hinanden det økonomisk rationelle og hensynet til vor nationale og kulturelle fremtid. Jeg skal slet ikke nævne navne på byer; jeg skal kun nævne den landsdel, der nu engang er broen mellem Norden og det øvrige Europa. Ansvaret er regeringens, men endnu mere folketingets. Det er det høje ting — og det høje ting alene — der i dag har den endelige afgørelse af, hvor det nye universitet skal ligge. Jeg vil ønske, at folketinget må holde sig dette perspektiv for øje. Jeg vil ønske, at folketinget vil vedstå sit ansvar, og jeg vil ønske, at lovforslaget inden tredje behandling må blive ændret i overensstemmelse hermed.

Axel Sørensen: Jeg vil gerne ved denne lejlighed fremføre nogle personlige bemærk-

ninger, og jeg vil gøre det ud fra den konklusion, der kan drages af den højtærede undervisningsministers fremsættelsestale og af bemærkningerne til lovforslaget, hvoraf det fremgår, at den udbygningsproces, der foregår omkring akademiske læreanstalter, vil pege i retning af, at vi, hvis det nødvendige behov skal dækkes, bliver stillet over for den opgave at fremskaffe et universitet for hver million indbyggere i landet.

På baggrund af tilstrømningen af studerende til vore universiteter, som i årene fremover sikkert vil blive yderligere forstærket, er det allerede nu på høje tid at foretage en planlægning med hensyn til disse universiteter.

Nu står man over for et forslag, som tager sigte på at bygge det tredje universitet i Odense, og man går i dette forslag det skridt videre end i 1962, at man nu udvider bemyndigelsen til at oprette et lægevidenskabeligt fakultet til også at omfatte oprettelsen af et filosofisk og et naturvidenskabeligt fakultet. En sådan udbygning er der af ordførerne givet tilslutning til, men der er også af enkelte medlemmer givet udtryk for ønsket om at placere det næste universitet i Syd- eller Sønderjylland. Også fra forskellige byer i dette område er der givet udtryk for, at man ønsker at få et universitet placeret dér.

Jeg forstår, at foruden en vis befolkningmæssig størrelse er der også visse samfundsmæssige forhold, der har betydning; et universitet må være beliggende ved en by af en vis størrelse.

I det område, som jeg gerne vil gøre nogle bemærkninger om, nemlig trekantområdet, har vi en by som Kolding, der efter min mening vil være egnet for et universitet. Trekantområdet, der inden for en omkreds af ca. 50 km tæller 400.000-500.000 indbyggere, har de forudsætninger, som bl. a. kunne danne det første grundlag for placeringen af en højere læreanstalt i dette område, bl. a. fordi der her i løbet af en halv snes år kan påregnes 1.000 studerende. Det ville også betyde, at en meget stor part af de studerende kunne bo hjemme, hvilket ville billiggøre investeringerne i universitetets begynderår. Samtidig må man være opmærksom på, at de tre-fire gymnasier danner et godt grundlag for tilgang af studerende ungdom. Dertil kommer, at

[Axel Sørensen.]

der som bekendt ud fra tanker om landsplanlægning er udarbejdet for trekantområdet en plan om her at skabe en vstdansk storby på 150.000 indbyggere, hvorved der kunne opnås en balance i såvel kulturel som økonomisk henseende. Det ville aflaste hovedstaden på den ene side og virke som en art modvægt over for en udenlandsk by imod syd.

Hertil kommer, at Kolding har været en gammel grænseby i over 50 år. Ved at oprette universitetet her kan man bidrage til at udviske den grænse, der er, når det drejer sig om vor samhørighed med Sønderjylland, uden at virke udfordrende på vort naboland mod syd — det vil altså være af national værdi. Omkring byen er stillet et areal på 100 ha til rådighed, og af hensyn hertil vil det også være naturligt at oprette et juridisk og et humanistisk fakultet ved Kolding.

Jeg beder om, at den betænkning, der er afgivet af regionsplanlægningsudvalget, må indgå i de øvrige overvejelser, som tager sigte på planlægning af den videre universitetsudbygning.

Jens P. Jensen: Lovforslaget om et tredje universitet kan give os noget at tænke på, før vi skal tage endelig stilling til spørgsmålet om placeringen, for der er jo både her og ude i landet talt om det formålstjenlige i at få et universitet i det sydlige Jylland. Jeg skal ikke fremkomme med nogen lang redegørelse, men henvise til den betænkning, der er tilsendt tingets medlemmer.

Et universitet i grænselandet må vel betragtes som et nordisk universitet, og jeg vil tro, at et sådant universitet kan trives fuldt så godt dér som andre steder. Det er først og sidst i dansk interesse, at vi får det placeret i det sydlige Jylland, og derfor må det overvejes, hvor det skal ligge.

Undervisningsministeren (Helweg Petersen): Det ærede medlem fru Lis Groes kom ind på spørgsmålet om størrelsen af universiteterne. Jeg vil gerne gøre den principielle bemærkning, at jeg tror, vi ved vore universiteters udbygning skal tilstræbe at få universiteter af en rimelig størrelse, og det må være af størrelsesordenen 5.000-6.000 studenter. Det vil ikke være heldigt, om vi

skal have gigantuniversiteter. En størrelsesorden af 5.000 studenter giver gode muligheder for, at man kan udnytte faciliteter med hensyn til lokaler, samlinger og lærerkrafter effektivt og godt.

Det ærede medlem fru Lis Groes — det gælder også andre ærede medlemmer — har været inde på spørgsmålet om adgangsbegrænsning. Jeg vil gerne sige, som jeg tidligere har sagt, at vi skal undgå adgangsbegrænsning. Det er en ulykke, hvis vi skal til at gribe til adgangsbegrænsning. Vi ser eksempler på lande, der har et sådant antal studerende, at de ikke kan optages ved universiteterne; det skaber i virkeligheden et stort studentsocialt problem; det får virkninger på uddannelsen helt ned i grundskolens førsteklasse, fordi det lægger et pres på samtlige uddannelsesafdelinger. Først og fremmest skal vi sørge for, at de unge får mulighed for at udnytte de evner og anlæg, de har.

Når det er sagt, vil jeg gerne føje til, at vi ikke kan regne med, at vi i enhver situation kan skaffe plads ved et bestemt universitet. Vi kan jo forestille os, at der bliver en sådan tilstrømning til Københavns universitet, at vi simpelt hen ikke har mulighed — heller ikke selv om Københavns universitet udbygges stærkt — for at tage disse studenter. Hvis der melder sig 24.000 studerende ved Københavns universitet, har vi ingen mulighed for at tage dem. Men det afgørende må dog være, når vi tager Danmark som helhed, om det danske samfund kan tilbyde studiemuligheder inden for landets område. Kan vi det, så mener jeg vi har opfyldt de forpligtelser, man kan pålægge os.

Det ærede medlem fru Lis Groes advarede mod prognoser, og jeg må sige, at med de erfaringer, vi har med prognoser, er der al mulig grund til at fremkomme med en sådan advarsel. Jeg lægger heller ikke for stærk vægt derpå, men det planlægningsudvalg, der nedsættes, må have til opgave at arbejde sammen med ministeriets økonomisk-statistiske kontor og med de organisationer, der beskæftiger sig med disse problemer, for at tilrettelægge den planlægning, der må finde sted på kortere og længere sigt. Der vil jo blive lagt ganske overordentlig store opgaver hen til dette planlægningsudvalg, opgaver, som vi umuligt i dag kan kort-

[Undervisningsministeren.]

lægge i enkeltheder, og vi kan ikke binde udvalget på forhånd.

Det ærede medlem frk. Helga Pedersen var inde på spørgsmålet om lokaler og talte jo med endnu mørkere ord om situationen på dette område, end jeg har kunnet gøre det i bemærkningerne til lovforslaget og i fremsættelsestalen. Jeg er helt enig med det ærede medlem og andre ærede medlemmer, der har talt om de dystre vilkår. Det ærede medlem henviste til Israel, og heroverfor må jeg sige, at der jo er en fundamental forskel på de situationer, hvori vi befinder os. Israel står i en dynamisk situation, hvor man kalder på kræfterne, medens vi mere er indstillet på det statiske. Vi har altså ikke villet eller kunnet klare dette problem tilfredsstillende, det må vi erkende.

Hvad angår ansvaret, som både det ærede medlem frk. Helga Pedersen og det ærede medlem hr. Gottschalck-Hansen var inde på, synes jeg nok, vi skal dele det i fællesskab. Vi må ikke glemme, at det at opbygge et universitet tager en menneskealder. Vi begyndte på opbygningen af universitetet i Århus i 1928, og vi er ikke færdige dermed endnu. Jeg ved ikke, hvor meget man i de år, da det ærede medlems parti var ved regeringsmagten, ofrede på investeringer; det har vel drejet sig om 2-3 mill. kr. om året med hensyn til den højere uddannelse og forskning. I disse år investerer vi over 100 mill. kr., så der er jo sket en enorm udvikling. Jeg kunne godt stå og remse op, hvad der er foretaget i de senere år, men jeg må samtidig erkende, at det jo altså ikke slår til. Jeg tror, vi i fællesskab må erkende, at vi ikke har været i stand til at forudse, hvor kolossalt stærkt udviklingen ville marchere, men nu ved vi altså, at udviklingen har indfundet sig, og at den har indfundet sig for at blive; det er det, vi skal tage bestik af med hensyn til fremtiden.

Det ærede medlem frk. Helga Pedersen efterlyste regeringens motivering for placeringen af det tredje universitet. Jeg kunne nøjes med at henvise til, hvad det ærede medlem hr. Gottschalck-Hansen sagde, idet det ærede medlem meget stærkt var inde på de argumenter, der taler for, at man vælger Odense til sæde for det tredje universitet. Byen opfylder de fleste

af de fordringer, der kan stilles til en universitetsby: en forholdsvis stor by med et befolkningsgrundlag på Fyn, der i 1970 vil have mellem 400.000 og 500.000 indbyggere, altså et befolkningsunderlag, der giver et tilfredsstillende grundlag for rekrutteringen. Der er mulighed for deltidslærere og mulighed for et personale, der står til rådighed for de funktioner, som knytter sig til et universitet.

Jeg vil gerne føje til, at vi jo må tilstræbe hele universiteter. Jeg for min part mener, at selv om man ikke behøver i hvert enkelt tilfælde at have et universitet bestående af 5 fakulteter, så må vi alligevel tilstræbe hele løsninger. Det vil ikke være fornuftigt at sprede fakulteter ud over landsdelene, og jeg har også forstået, at de ærede medlemmer, der har haft ordet i denne sag, er enige deri.

Det ærede medlem hr. Gottschalck-Hansen omtalte mødet forleden om forskningen. Jeg vil da gerne sige, at jeg er vældig glad for det møde, fordi det gav os lejlighed til at erfare fra en lang række forskere, hvordan de så på udbygningen af forskningens vilkår i den kommende tid. Vi er nu ved at gennemgå de indlæg, der er fremkommet, og disse indlæg vil, tror jeg, få betydning for den fortsatte planlægning af hele dette vigtige område.

Det ærede medlem var inde på de komplikationer, der opstår, når man har de ydre rammer i orden og så mangler lærerkræfter, og henviste til skoleloven. Jeg kan ikke forstå, at det skal være nødvendigt, når man drøfter den højere uddannelse og i det hele taget drøfter uddannelsen på et højere trin, at drage skolelovsdebatten frem. Det er jo en kendsgerning, at vi ville have fået lærermangel, selv om skoleloven ikke var blevet gennemført, simpelt hen af den grund, at folk vil holde deres børn længere i skole. Der ville være sket, så vidt jeg ved, noget nær det samme med hensyn til lærermangel, hvad enten vi havde fået skoleloven eller ej. Men jeg er helt enig i, at vi må være meget opmærksom på problemet om lærerkræfter ved kommende universiteter, og vi må søge i den kommende planlægning at påvirke alle de forudsætninger, det er nødvendigt at påvirke for at fremme muligheden for, at kvalificerede lærerkræfter kan tilvejebringes. Vi må

[Undervisningsministeren.]

bevidst sætte ind på at give de unge forskere de nødvendige muligheder for at forberede sig til de opgaver, der melder sig.

Jeg vil dog gerne her føje til, at vi i de senere år har oprettet en lang, lang række stillinger, der står til rådighed netop for dette formål. Der er i løbet af de tre bevillingssår fra april 1960 til april 1963 ved de to universiteter oprettet 515 nye videnskabelige stillinger, hvortil kommer rene undervisningsstillinger og nye stipendiatstillinger, hvilket er en stigning på 73 pct. i en periode, hvor studentertallet på universiteterne er steget med 65 pct., altså en stærkere vækst end væksten i studentertallet, og heri ligger gode forhåbninger med hensyn til rekrutteringen af lærerkræfter ved kommende universiteter. Men jeg tror, at vi må udbygge disse muligheder endnu stærkere.

Det ærede medlem kom ind på udbygningsplaner i København; jeg skal herom blot henvise til de bemærkninger, der er gjort dels i fremsættelsestalen, dels i bemærkningerne til lovforslaget. Jeg vil gerne understrege, at vi af al evne må søge at få en hurtig løsning på dette område.

Så kom det ærede medlem til spørgsmålet om Sydjylland og Odense og spurgte mig, om jeg mente, at man kunne gå ind på en opbygning, hvorved man både i Odense og i Sydjylland gik i gang med opgaverne; det svar, jeg her giver, har også adresse til andre ærede talere. For mig at se er der intet i vejen for, at man kan påbegynde opbygningen af et humanistisk fakultet i Sydjylland meget snart. Må jeg minde om, at situationen ganske enkelt er den, at vi i 1964 kunne fylde det tredje universitet, hvis vi havde lokaler dertil og lærere dertil. Hvis vi i København skulle have de 12.000 studerende og i Århus de 5.000 studerende, så ville vi have behov for et tredje universitet i 1964 med ca. 5.000 studerende og i 1968 for et fjerde universitet. Der er altså et så enormt behov, at hvis vi ville, kunne vi gå i gang mere end ét sted. Dette forhold må vi naturligvis se nærmere på, men sådan er min indstilling til problemet. Det er nødvendigt, at vi kommer i gang hurtigst muligt, og der er intet, der taler imod, at man, så snart forholdene gør det muligt,

går i gang med at opbygge et humanistisk fakultet også i Sydjylland.

Det ærede medlem fru Birthe Wetlesen kom ind på spørgsmålet om planlægningsudvalget. Det er rigtigt, at det er tanken, at dette planlægningsudvalg skal beskæftige sig ikke blot med de problemer, der rejser sig i forbindelse med Odense universitet, men også med de problemer, der rejser sig videre frem. Det er jo udtrykkelig fastslået, at udvalget får den opgave at tage sig af universiteterne og de højere læreanstalter, og derved har vi markeret, at det er tanken, at det skal tage sig af samtlige problemer, der rejser sig inden for de højere læreanstalters område.

Det er helt klart, at planlægningsudvalget må blive et stærkt udvalg, og at det må blive et meget arbejdsdygtigt udvalg, der er i stand til med stor kraft at sætte ind på løsningen af de opgaver, der melder sig. Jeg har nævnt, hvor svært det er at skaffe lærerkræfter.

Jeg vil også gerne understrege de meget store problemer, der knytter sig til tilrettelæggelsen og gennemførelsen af byggeriet. Der skal meget omfattende og meget dybtgående forberedelser og undersøgelser til for at tilrettelægge et universitetsbyggeri. Det er en vanskeligere opgave end at tilrettelægge andet uddannelsesbyggeri. Det drejer sig, kan man sige, om individuelle forhold, og om nogen art af massefabrikation kan der ikke blive tale. Vi må naturligvis udnytte alle muligheder for en rationel tilrettelæggelse af opgavernes løsning, og netop her kan planlægningsudvalget komme til at spille en betydelig rolle, men det er i øvrigt klart, at i det øjeblik vi skal i gang med at forberede etableringen af fakulteter eller universiteter i en given landsdel, må der nedsættes lokale planlægningsudvalg, hvor lokale repræsentanter indtræder — det var det ærede medlem hr. Peter Kristensen (Ålborg), der var inde på dette problem — men planlægningsudvalget for hele landet skal ikke på den måde have lokale repræsentanter.

Jeg takker de ærede ordførere, der har givet tilslutning til lovforslaget. Der er nævnt en række spørgsmål, og der har også været kritiske bemærkninger, men stort set har man accepteret det grundlag, hvorpå

[Undervisningsministeren.]

lovforslaget hviler, og man har vist stor interesse for at sørge for, at der nu virkelig kan planlægges på længere sigt.

Jeg lægger megen vægt på, at vi kan nå til enighed om det foreliggende lovforslag om universitetet i Odense, og jeg kan ikke se, at det skulle være umuligt, når vi holder os for øje, hvilke enorme udbygningsmuligheder der findes inden for hele denne vigtige sektor.

Helga Pedersen: På dette sene tidspunkt af, om jeg så må sige formiddagen, har jeg kun en enkelt bemærkning at gøre, idet jeg takker den højtærede minister for bemærkningerne til den del af indlæggene, der kom fra min side. Jeg havde måske ventet mig en lidt grundigere uddybning af problemet vedrørende Sønderjylland, men jeg mærkede mig med stor interesse udtalelsen om, at den højtærede minister vurderer mulighederne for et humanistisk fakultet i Sydjylland derhen, at et sådant fakultet meget snart ville kunne opbygges.

Jeg mærkede mig naturligvis også, at den højtærede minister sagde, at det var planlægningen i Sydjylland, han herved havde i tankerne, og at han dermed ikke havde bundet sig til noget som helst vedrørende planlægningen i Sønderjylland. Det, jeg gerne ville have frem, var vurderingen af, hvordan man alt andet lige ville se på det, når nationale og kulturelle hensyn toges i betragtning, men jeg erklærer mig tilfreds med den foreløbige udtalelse og er enig i, at vi hermed har fået et godt grundlag at arbejde på i det udvalg, der bliver nedsat.

Gottschalck-Hansen: Jeg personlig sætter så uhyre stor pris på den højtærede minister, at det næsten generer mit sind at skulle være lidt drilsk. Men når ministeren taler om, at vi skal dele ansvaret, så vil jeg gerne sige, at hver gang noget går godt, og det er en succes, og det hele former sig, som man gerne vil, så er det denne eminent dygtige regering, der i kraft af sin vitalitet og dygtighed og alt, hvad den evner og formår, kan fremvise resultaterne, men er der et eller andet, man må erkende — og det har den højtærede minister jo gjort — ikke er så godt, så er ansvaret kollektivt.

Jeg vil også gerne med en drilsk bemærkning til den højtærede minister, som ikke mener, det er en naturlig konsekvens af den nye skolelov, at der skulle bruges flere lærere end efter den daværende lov, sige, at hvis det er tilfældet, har jeg jo ret i, at det var et trist resultat, at man lavede en lov, der fordrede et større antal lærere, når man var i en situation, hvor lærerkræfter var en mangelvare.

Når jeg har sagt dette, vil jeg gerne også være venlig over for den højtærede minister og fremhæve, at jeg deler fuldt og helt den opfattelse, at vi skal tilstræbe hele universiteter. Det er klart. Men en begyndelse skal jo etableres. Vi skal jo i gang, og hvis man startede med et enkelt fakultet, således som det fra konservativ side er foreslået, i Sønderjylland, var bolden givet op. Jeg pegede på et humanistisk fakultet. Det behøvede i og for sig ikke være dette fagområde, det kunne man lade planlægningsudvalget komme med forslag om, men man kunne starte med et enkelt fakultet.

Jeg er meget glad ved og taknemlig for det positive svar, jeg fik af den højtærede minister på det spørgsmål, jeg på mit partis vegne stillede med hensyn til Sønderjylland. Når den højtærede minister siger, at der er intet i vejen for at påbegynde et humanistisk fakultet i Sønderjylland meget snart, vil jeg takke for dette. Det er absolut noget meget værdifuldt i debatten i dag. Jeg vil gerne spørge den højtærede minister, om jeg må forstå dette tilsagn derhen, at vi i det udvalg, der nu bliver nedsat, altså ikke afventende et planlægningsudvalgs fremtidige arbejde, men i det udvalg, der bliver nedsat til behandling af lovforslaget om et universitet i Odense, må arbejde videre med dette spørgsmål? Hvis den højtærede minister vil give dette tilsagn, vil det blive modtaget med megen glæde og taknemlighed ikke alene i mit parti, men, er jeg overbevist om, i det ganske land.

Undervisningsministeren (Helveg Petersen): Ja, det ærede medlem hr. Gottschalck-Hansen og jeg plejer jo at have det meget rart sammen, og den lille ordveksling, vi har her, skal ikke afbryde det gode forhold.

Hvad angår det 8. skoleår og alt dette, der er foregået i tiden efter skolelovens

[Undervisningsministeren.]

ikrafttræden, vil jeg gerne sige, at det forslag, man fra konservativ side har været fremme med om et obligatorisk 8. skoleår, ville have øvet et større pres med hensyn til lærere. Det centrale i hele sagen er, at i kraft af den velstandsstigning, der har fundet sted, i kraft af folks forståelse for nødvendigheden af, at børnene går længere i skole, beholder skolen børnene længere, og det ville man have gjort også under den gamle ordning. Jeg tror, det er rigtigt at sige, at der nok har ligget en vis forøgelse af presset i forbindelse med den nye lov, men den helt afgørende forøgelse skyldes andre forhold. Man har altså ikke i tide sat tilstrækkeligt ind for lærermangelens bekæmpelse. Det ligger helt tilbage i begyndelsen af 50'erne og slutningen af 40'erne.

Det ærede medlem spurgte, om udvalget kunne tage problemerne om et humanistisk fakultet op. Derpå vil jeg svare, at jeg er parat til at prøve på at klarlægge de forudsætninger, der må bringes i orden, for at det spørgsmål kan løses, og jeg er meget indstillet på, at vi prøver at styrke de kræfter, som de sønderjyske repræsentanter her har omtalt.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtages uden afstemning.

Lis Groes: Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til et udvalg på 17 medlemmer.

Uden forhandling eller afstemning vedtages dette forslag.

Formanden: Der er ikke mere på dagsordenen.

Det er meddelt mig, at *Henry Christensen* ønsker at udtræde af udvalget angående forslag til lov om ændringer i lov om ferie med løn. (Forhøjelse af feriegodtgørelsen

m. v.) og forslag til lov om ændringer i medhjælperloven. (Tillæg til ferielønnen). Til at indtræde i det nævnte udvalg i stedet for *Henry Christensen* har vedkommende gruppe udpeget *Skov Thulesen*, som herefter er valgt.

Medlem af folketinget *Grøndahl*, har meddelt mig, at han ønsker til finansministeren at stille følgende spørgsmål:

„For at modvirke følgerne af den stadige inflation og for at stabilisere obligationskurserne, vil ministeren da være villig til — som vedtaget i Israel og under drøftelse i Sverige — at fremme udstedelsen af indeksregulerede obligationer for derved at aktivere og forøge opsparingen hos småsparere, selvpensionister, aldersdomsopsparere og i livsforsikringer?“

Spørgsmålet vil blive optaget på dagsordenen for tingets førstkommande spørgetid.

Jeg vil gerne meddele tinget, at jeg fra 1. april dette år ønsker at nedlægge mit mandat som statsrevisor.

Fra samme dato ønsker jeg at udtræde af Danmarks nationalbanks repræsentantskab.

Folketingets næste møde afholdes onsdag den 1. april kl. 14³⁰ med følgende dagsorden:

1) *Spørgsmål til ministrene.*

2) *Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående:*

Forslag til lov om ændring i lov om handel med samt tilvirkning og besiddelse af våben m. v.

3) *Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående:*

Forslag til lov om ændring af lov om rettens pleje i Grønland.

[Formanden.]

4) *Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående:*

Forslag til lov om oprettelse af et universitet i Odense.

5) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om statstilskud til kunstmuseer.

6) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om ændringer i lov om menighedsråd.

7) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om optagelse af lån til opførelse af en ny kirke i Gladsaxe sogn.

8) *Første behandling af:*

Forslag til lov om frigørelse for visse tilskudsbestemmelser.

9) *Første behandling af:*

Forslag til folketingsbeslutning om at stille en permanent dansk militær beredskabsstyrke til rådighed for De Forenede Nationer.

Formanden meddelte sluttelig planen for tingets øvrige møder i den pågældende uge.

Mødet hævet kl. 14¹⁵.

76. møde.

Onsdag den 1. april kl. 14³⁰.

Formanden: Medlemmer af folketinget Storgaard og Erik A. Jensen har i skrivelse af 27. f. m. meddelt mig, at de fra samme dato er udtrådt af socialistisk folkepartis folketingsgruppe og herefter fortsætter som medlemmer af folketinget uden at tilhøre nogen gruppe.

I skrivelse af 23. marts d. å. meddeler finansministeren — under henvisning til tidligere skrivelser af 24. september og 16. oktober 1963 angående pålæggelse af antidumpingtold på indført phtalsyreanhydrid — at denne antidumpingtold i medfør af toldlovens § 3, stk. 4, er bortfaldet fra og med den 20. marts d. å.

Skrivelsen, hvoraf eksemplarer er omdelt, vil blive optaget i Folketingstidende, tillæg B.

Under henvisning til min meddelelse om fra 1. april d. å. at ville udtræde af Danmarks nationalbanks [repræsentantskab har økonomiministeren i skrivelse af dags dato anmodet om, at der i stedet må blive valgt et nyt medlem for den resterende del af funktionsperioden, der udløber med udgangen af marts 1966.

Medlem af folketinget Helga Pedersen har meddelt mig, at hun ønsker til justitsministeren at stille følgende spørgsmål:

„Hvilke regler gælder for stemmeafgivning vedrørende aktier, der er henlagt til særskilt bestyrelse under overformynderiet?

Kan det oplyses, hvilken praksis overformynderiet normalt følger?

Finder ministeren, at der i anledning af den sidste tids offentlige debat vedrørende DFDS er grund til at fravige sædvanlig praksis, for så vidt angår den forestående generalforsamling i dette selskab?“

Spørgsmålet er optaget på dagsordenen for tingets spørgetid i dag.